

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan epokine, izvzema nedelje in praznike.

Redna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, tuzemstvo Din 30.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu šte. 13.633.

Poslanska imuniteta.

Na včerajšnji seji skupščine se je obnavljalo o aretacijah narodnih poslancev in o kršitvi poslanske imunitete. Večina poslancev je bila mnenja, da je bil odgovor notranjega ministra zadovoljiv in skupščina je šla preko vseh pritožb in govorov prizadetega poslanca na dnevni red. Odkrito povedano, kaj drugega tudi nismo pričakovali. Ne zaradi tega, ker bi imeli o naši skupščini tako nizko mnenje, da se ona sploh ne more povzpeti do energičnega ukrepa niti tedaj, ko gre za njene osnovne pravice, temveč ker je bila vsa zadeva pred skupščino prinesena na način, da je šlo le za boj med vlado in opozicijo. Če je bil torej efekt interpelacije ničev, je krivda na obeh straneh, ker od naše vladne večine pač ni pričakovati, da bi poslansko imuniteto branila tako, da bi vrgla samo sebe. O takšnem altruizmu morejo sanjati pač le nepoboljšljivi fantasti.

Gotovo pa je tudi to, da se naša javnost ne bo niti najmanj razburjala vsled glasovanja v skupščini. To pa je že pomembnejša stvar, ker kaže, da je ugled poslancev med narodom silno padel. Kak krik bi bil pred vojno, da bi policija aretirala poslanca. Vse ljudstvo bi protestiralo, ker se je zavedalo, da je bil aretiran njegov tribun. Danes takih protestov ni več in mislimo, da samo vsled tega, ker ljudstvo ne veruje več, da so poslanci tudi v resnici njegovi tribuni. Zdi se nam pa, da je dvom ljudstva silno upravičen in krivi so tega poslanci sami.

Da je kdo tribun naroda, mora biti prvobornik za pravice in interese ljudstva. Poslanec, ki je pravi tribun, je vedno v prvi vrsti boja in zato mu je tudi narod dal imuniteto. Pri nas pa poslanec že davno ni, razven par častnih izjem, predvoditelj v boju, temveč samo še agitator za stranko, ki mu je podelila ugodno kandidatno mesto. Poslanec zato danes tudi več ne skuša dokazati svoje hvalečnosti volivcu, temveč le stranki, ker ima vsled vezanih kandidatnih list mandat dejansko od stranke, ne pa od volivca. Kajti danes ne odloča v volivnem boju osebnost kandidata, temveč kvaliteta strankarskega aparata, ki ga podpre v boju. Zato se tudi nihče ne more uveljaviti v javnem življenju, če ni zanj strankarski aparat. Demokracija je od strankarskih klik odpravljena.

Interesi naroda so postali poslaneem manj važni in to se vidi tudi v delu poslancev. Za Slovenijo je n. pr. danes eno najvažnejših vprašanj njeno preobdavljenje. Pa povejte poslanca, ki je temu vprašanju posvetil vse svoje sile, ki mu v ospredju boja proti preobdavljenju. Milijone in milijone bo izgubila Slovenija vsled polomov bank in oškodovani bodo kakor vedno v prvi vrsti mali ljudje. Kje je poslanec, ki bi se zavzemal za pravice teh ljudi, kje je poslanec, ki bi skušal priboriti pravico zmagano in kaznovati krivce? Katerokoli vprašanje vzemite, vedno je ista slika. Narod hoče dobro, a nikogar ni, ki bi stvar vzel v roke. S tem večjo vremo pa omamljajo naši politiki narod z gesli, kakor da bi bil višek politike v tem, če bi narod zaradi boja med klerikalci in liberalci pozabil na svoje potrebe.

Narod ni doživel od svojih poslancev onega odziva, kakor si ga je želel in zaostala naša javnost absolutno hladna, pa naj je bilo za časa volivnega boja, pa naj ne eden, ampak deset ali še več poslancev. Iz istega vzroka pa raste med narodom tudi apatija do političnega življenja, ker v njem ne vladajo tribuni, temveč le strankarski agitatorji.

Seja vlade.

Beograd, 19. febr. Sinoči je bila seja ministrskega sveta, ki je trajala od pol 7. do pol 9. Na seji so se bavili izključno z zakonom o vrhovni državni upravi. Na prvem meslu je bilo govora o tem, koliko časa naj še ostanejo tista ministrstva, ki se morajo po zakonu ukiniti. Tu je prišlo do diferenc med radikalni in SLS, ki je bila mnenja, da se mora rok ukinitja čim bolj skrajšati. Do sporazuma ni prišlo. O tej stvari naj se povprašajo klubi.

Nato se je razpravljalo o zahtevi SLS, da se z amandmanom v finančni zakon razširi pristojnost samouprav in prenese nekatere funkcije iz vrhovne

državne uprave v roku treh mesecev na samouprave. Radikali tega stališča SLS niso sprejeli ker smatrajo to za nepotrebno, češ, da že čl. 96 ustave daje to možnost.

Definitivno je bilo rešeno vprašanje državnih podtajnikov s tem, da je bilo sklenjeno sprejeti v zakon o vrhovni državni upravi določbo, da sme imeti vsako ministrstvo po enega državnega podtajnika, ni pa potrebno, da bi ga moralo imeti.

Na insistiranje radikalov so klerikalci po daljši razpravi pristali na stališče radikalov, da se ustrojstvo samouprav predpiše z naredbo in ne z zakonom.

Akcija radikalnih poslancev proti notrajnemu ministru.

Beograd, 19. februarja. Nezadovoljni radikalni so včeraj dopoldne in popoldne sestavljali vlogo, ki jo bodo poslali predsedniku radikalnega kluba proti notrajnemu ministru Boži Maksimoviću. Ti radikalni se pritožujejo nad terorjem notranjega ministra Maksimovića, ki ga je izvajal proti neljubim mu radikalnim organizacijam. Popoldne je bila stilizacija te vloge končana. Podpisal jo je najprvo dr. Laza Šuvaković, potem inž. Ante Radojević, Gjika Popović, Jelko Vuko-

tić in dr. Vloga še ni bila odposlana in izročena, ker se nabirajo še podpisi.

V vlogi zahtevajo, da se mora sklicati seja kluba, ki se bo bavila z nezakonitostmi, katere je zagrešil Boža Maksimović. Kljub naj bi sprejel resolucijo, v kateri bi se Maksimoviću izrekla nezaupnica. — To je nova akcija, ki jo započenejo pašičevci proti Boži Maksimoviću, in to prav v trenutku, ko se je ustvarilo zopet edinstvo kluba in ko se je delalo na zbiranju sil.

NESOGLASJA V DEMOKRATSKI STRANKI URAVNANA.

Beograd, 19. februarja. Na včerajšnji seji kluba sta se zopet spravila dr. Voja Marinković in dr. Miloš Radosavljević. Njun spor se vleče že od leta 1925. Sodi se, da bo Voja Marinković sedaj preklinal ostavko na članstvo v glavnem odboru demokratske stranke. Včeraj popoldne pa so začeli na to pomiritev gledati že nekoliko hladneje. Izgleda, da bi dr. Radosavljević in njegova okolica demokratsko stranko spravili radi na socialni teren in da bi opustili čisto politično smer stranke. Demokratje nazivajo dr. Radosavljevića levicjarja. On in njegovi prijatelji hočejo, da bi se našel čim ožji stik s HSS in z Zemljoradniki. S to strujo simpatizira tudi sam Ljuba Davidović. Proti njej pa so dr. Marinković in drugi konservativni elementi v demokratskem klubu.

DEMOKRATI PROTI KMETIJSKIM ODERUHOM.

Beograd, 19. februarja. Demokratski poslanec dr. Radosavljević je predložil sinci narodni skupščini tri zakonske predloge, katerih namen je oprostiti kmeta od oderuhov in zagotoviti kmetom po ceni kredit. Ti zakonski načrti so jako značilni za pojmovanje kmetijskega vprašanja v demokratskem klubu. Dr. Radosavljević stoji na čelu kmetijskega dela demokratskega kluba. S svojimi zakonskimi načrti pa meri na reorientacijo, ki naj bi se izvršila v tem vprašanju pri demokratih. Ta reorientacija gre povsem v prilog tistemu političnemu pravcu, ki ga danes zastopa Narodni seljaški klub.

Dr. Radosavljević bo s tem svojim stališčem bržkone prišel navzkriž z drugimi člani demokratskega kluba, ki so, kakor pravi on, v glavnem zastopniki velikega kapitala. Radosavljevićevi zakonski načrti bodo najbrž že danes predloženi narodni skupščini.

Ali je čuda, če se vedno bolj ponavljajo trditve, da je vseeno, če imamo parlament ali ne? Kaj pravijo na to naši poslanci?

Dr. Radosavljević bo v svoji utemeljitvi in pojasnitvi zakonskih načrtov dal najboljši odgovor na vprašanje o njegovem pojmovanju vseh teh stvari: Motivacija, s katero je dr. Radosavljević odposlal svoje zakonske predloge narodni skupščini, poudarja v prvi vrsti potrebo kmeta in njegovo ekonomsko stanje.

MILAN PRIBIČEVIĆ ZA KMETSKO ORIENTACIJO SDS.

Beograd, 19. februarja. Milan Pribičević, brat Svetozara Pribičevića ja začel neko akcijo, da bi tudi samostojno demokratska stranka prešla bolj na zemljoradniški teren. Milan Pribičević je pisal v tem smislu nekoliko pisem svojim prijateljem in jih pozival na skupščino, ki se bo 29. t. m. vršila v Vrpolju. Ta akcija Milana Pribičevića je izzvala veliko nezadovoljstvo pri samostojnih demokratih in tudi pri samem Svetozarju Pribičeviću.

»Reč« je včeraj v uvodnem članku napadla zemljoradnike. V članku se trdi, da gredo zemljoradniki za tem, da razcepijo samostojno demokratsko stranko in jo vprežejo v kmečki voz. Dalje napada Joco Jovanovića in pravi, da so zemljoradniki zdaj v službi Štefana Radića. Dotakne se tudi sporazuma med HSS, muslimani in zemljoradniki in vprašuje, kaj bi bilo iz te države, ako bi imeli zemljoradniki več mandatorov.

Zagreb, 19. februarja. Včeraj se je vrnil iz Beograda inž. Košutić. On je novinarjem izjavil med drugim tudi to-le:

RADIKALI IZ VSEH BOSANSKIH OBLASTNIH ODBOROV IZKLJUČENI.

Sarajevo, 19. februarja. Po sporazumu, ki se je dosegel med HSS, muslimani in zemljoradniki za sodelovanje v oblastnih skupščinah v Bosni in Hercegovini, bo HSS dobila predsednika v mostarski in travniški oblasti, muslimani v sarajevski in tuzlanski oblasti, zemljoradniki pa v banjaški in bihaški oblasti. Podpredsedniki bodo povsod od drugih strank. Sporazum je definitivni. Določeno je tudi razmerje, v katerem bodo posamezne stranke zastopane v odborih. Radikali ne dobe prav nobenega člana.

Pred zasedanjem oblastnih skupščin.

Beograd, 19. februarja. Na seji ministrskega sveta je bil odobren kredit v znes u 10 milijonov dinarjev za oblastne skupščine. Ta denar je namenjen za slovenske, hrvatske, bosanske in dalmatinske oblasti in se razdeli med oblasti po številu njih prebivalstva.

Oblastne skupščine se sestanejo v sredo, dne 23. januarja. Njih glavna naloga bo, da izvolijo oblastne odbore, ki bodo potem pripravili delo za oblastne skupščine.

Ljubljanska oblastna skupščina se sestane ob 8. uri dopoldne v mestni posvetovalnici, mariborska pa ob isti uri v porotni dvorani mariborskega okrožnega sodišča.

RADIČEVCI SO OPTIMISTI.

Zagreb, 19. febr. Iz vrst HSS se poroča: Politična situacija se urejuje od znotraj z medsebojnim zbliževanjem in konsolidiranjem parlamentarnih strank. Povratek Ljube Jovanovića v radikalni klub je treba tudi smatrati za konsolidacijo radikalne stranke. Zbližanje med Demokratsko zajednico in Narodnim seljaškim klubom je splošno in stvarno. Tudi rešitev vprašanja široke parlamentarne koncentracije ne more biti več daleč, ker je šest Uzunovičevi vladni uspešno zavoziti našo zunanjo politiko. Približuje se tudi dan razprave o obtožbi proti notrajnemu ministru. Gotovo je, da bodo pri tajnem glasovanju šli z opozicijo tudi vsi oni elementi današnje vladne večine, ki nočejo, da se odžaga veja, na kateri sede: to je, zaupanje naroda. Uzunovićev poziv seljaški stranki, ki ga je naslovil na njo v narodni skupščini, bi bil položaj vlade popravil, če ne bi bil — morebiti nehoti — vrgel HSS v obraz prgišče zaliv.

Proračunska razprava sama po sebi najbrže ne bo prinesla iznenadenj, ker v opoziciji, čim složnejša je, tem bolj prevladuje prepričanje, da je treba tudi tej vladni večini zaradi naroda dopustiti, da — kakor se to tako reče — »progura« proračun. — Ključ bodoče situacije v parlamentu nima centrum, t. j. Narodni seljaški klub in Demokratska zajednica, ker onidve predstavljata danes močno večino v narodu.

PROTIKANTONSKO ČETE BEŽE V DIVJEM BEGU.

Šangaj, 19. februarja. Vesti o odločnem in popolnem porazu šenghajskih čet se v vsem potrjujejo. Čete se unikajo v divjem begu. Železniške proge so polne vojaških transportov, ki beže brez vsakega odpora. Po vseh vesteh, ki prihajajo s fronte, vlada v šanghajski vojski strahovita zmeda. Kantonske čete so znatno napredovale. V štabu šanghajskega guvernerja vlada istotako kaos. Težko mu bo uspelo z novimi pojačenci vsaj pod šanghajem vzpostaviti fronto. Eden njegovih generalov se je umaknil v neko stransko provincijo, kjer hoče počakati toliko časa, da bo videl na kateri strani je zmaga in se potem priključi zmagovalcu.

NOBENIH NOVIH POTRESOV.

Beograd, 19. februarja. Beograjski potresomeri niso včeraj ničesar zaznavali. Pač pa so predvčeršnjim ob pol 5. zabeležili nekoliko potresnih sunkov, katerih epicenter je v bil v bližini kraja, kjer je bil pred par dnevi oni katastrofalni potres.

Značilna debata.

Med »Slovincem« in »Jutrom« se je razvila silno značilna debata, kdo da je zakrivil davek na telesno delo. »Slovenec« pravi, da je skrivna na davku SDS. »Jutro« pa išče krivce drugod, ker so poslanci SDS dosegli, da se ni bil izdan pravilnik k novemu davku.

Za nas in mislimo tudi za vso objektivno javnost je stvar silno priprosta. Da so glasovali za ta davek poslanci SDS, je nepobitno, in ravno tako nepobitno je, da so zakon o davku na telesno delo podpisali ministri SDS. Ravno tako pa je jasno, da tega davka ne bi bilo, če ne bi bil v skupščini sprejet in v tem slučaju tudi o nobenem pravilniku ne bi moglo biti govora.

Vse to je tako jasno, da ne more biti bolj. Vseeno pa se vodi v naših vodilnih listih o tej stvari ostra in »duhovita« polemika. To pa je za naše razmere nad vse značilno, ker je dokaz, da so strankarska gesla ljudi že tako premočila, da ne vidijo tudi najbolj jasne resnice. Enkrat velja to o pristaših SLS, drugič in še bolj pogosto pa za pristaše SDS. In v tem »prerekanju« o skoraj čisto jasnih stvareh obstoji skoraj vsa naša politika.

To pa tudi vsled tega, ker se nikdar niti ena debata ne dovede do konca. Če ni komu debata ugodna, si pomaga z molkom in celo molk postane argument. Se bolj pogosto pa si naši strankarski debaterji pomagajo s tem, da zavlečejo debato na čisto stranski tir, kakor je pač ugodno. Tako doživljamo, da se brez vsake zveze s predmetom v debati pričanja govoriti o klerikalnem separatizmu, ali pa o liberalnih napakah pred vojno. Ne debatira se pri nas o predmetu, temveč vsak špekulira na že zgrajeno mišljenje svojega bralca. Kako to aprioristično mišljenje strankarja še bolj utrditi, to je pravzaprav pri nas

ves zmisel strankarske debate. Zato pa je naša časopisna debata padla tako nizko, da je že bolj podobna zavajanju ljudstva, ko pa razbistranju pojmov.

K sedanji debati glede glasovanja za davek na ročno delo bi pripomnili še sledeče: Samoposebi se pri nas že davno razume, da glasuje vladna stranka za vsak vladni načrt, pa naj bo sicer tudi prepričana, da je slab. Tako je tudi SDS glasovala za davek na telesno delo. Če se hoče to glasovanje objektivno presoditi, potem bi se moglo dognati, če je SDS zamerila, da ni vsled tega davka izstopila iz vlade. Ali z drugimi besedami: To glasovanje je nerazdružljivo zvezano z vsem delom tedanje koalicije in zato ne gre graditi sodbo le na eni posledici koalicije.

Ali drug primer, ki govori za SLS. Brez vsakega dvoma je za nas, da je SLS proti aretaciji poslancev in da bi na večerajšnji seji skupščine vehementno nastopila proti notranjemu ministru. Ker pa je v vladi, tega ni storila, ker pač misli, da ni ta stvar tako huda, da bi se izplačalo zaradi nje komaj ustvarjeno vladno koalicijo razbiti. Če bi sedaj tisk SDS napadal SLS, da je za nasilja proti poslancem, da ne štiti poslanske imunitete in slično, potem je to s strankarskega stališča SDS razumljivo, ali prav tako tudi napačno. Je pač pri nas zakon, da vsaka stranka, ki vstopi v vladno, mora glasovati tudi za napačne sklepe vlade, ker je pač dobrih tako malo, da skoraj izginejo.

Vsak hip imamo nepotrebne debate o čisto jasnih stvareh, ker stoji naša inteligenca, ki bi edino mogla take debate končati, ob strani.

In ta pasivnost naše inteligence je še bolj nepotrebna, ko te brezpoldne in le strankarstvu posvečene debate.

Pred novo fazo delavskega gibanja.

Današnji listi so priobčevali par notic o razmerah v raznih marksističnih grupah. Ker stvar ni popolnoma točna, zato je treba celi zadevi dodati malo komentarja.

Uspeh, ki so ga dosegli delavci pri zadnjih volitvah v oblastne skupščine, je spravljal delavski pokret v popolnoma nov položaj. Skupina, ki stoji okoli organizacije »Zedinjenje«, je ustavila svoj list »Delo«, krenila na desno in se združila z grupo, ki izdaja »Delavsko politiko«. Od skupine »Zedinjenje« je tudi prišla ideja, da naj »Delavska politika« preneha izhajati in namesto obeh listov, naj bi se oživil »Rudeči prapor«. Kar so poročali listi o komunistični skupini »Enotnost« in njenem istolomskem glasilu, ne odgovarja resnici, ker ljudje, ki se zbirajo okrog te skupine so proti vsaki združitvi z ostalimi marksističnimi frakcijami, ker to bi bil za nje, ki predstavljajo v sedanjem delavskem pokretu skrajno levo, korak nazaj. Vse te stvari skupaj so maslo mnogoštevilnih delavskih generalov in samo vprašanje časa je, koliko bodo mogli ti generali uresničiti te načrte.

Zadnji glasovi, ki prihajajo iz delavskih vrst pa dokazujejo ravno nasprotno. Delavci vseh skupin so se naveličali mnogoštevilnih voditeljev, ker so prišli do spoznanja, da so ravno ti koristolovski »delavski« voditelji krivi, da obstoji danes med slovenskim marksistično orijentiranim delavstvom toliko skupin. Posebno skupino okrog Bernotovega »Napreja« čaka popoln polom. Nič boljše se kot so bili do danes.

ne godi Lemežev »Enotnosti«. Posebno ti dve skupini sta za vsako pozitivno delavsko politiko popolnoma nedozvoljeni. Zato je akcija med člani teh dveh skupin, ki je naperjena v prvi vrsti proti voditeljem, jako živahna. Med vsem delavstvom pa brez izjeme se vrši živahna propaganda v tem smislu, da se pomeže z vsemi brezštevilnimi proletarskimi voditelji, ki so do danes delavski pokret le razkrajali in da se odpravi enotna delavska stranka, v kateri bi igrali glavno vlogo delavci, ne pa kot je bilo to do sedaj v navadi, da so igrali glavno vlogo inteligenti, ki so delavske mase izrabljali le v osebne namene. Takoj ko se to delo izvrši, je v načrtu tudi akcija za delavski dnevnik.

Iz marksističnih vrst še par stvari. Prenehal je izhajati Kristanov družinski list »Pod lipo« in v kratkem začne delavska kulturna organizacija namesto njega izdajati list »Svoboda«. S 1. januarjem je izšla tudi 1. številka »Del. športnega lista«, ki je menda tudi že zadnja. Vzrok je slabo finančno stanje. Star delavski organizator pa organizira zadnje časopisne marksistično orijentirane akademike.

Stojimo vsekakor pred novo, važno dobo delavskega gibanja. Skrajno partizanska in osebna politika delavskih voditeljev, je privedla delavstvo do prepričanja, da morajo vzeti vajo v svoje roke in pokazati voditeljem hrbet. Delavci so prišli do spoznanja, da le v enotni delavski fronti morejo v javnem življenju kaj pomeniti, ne pa razdrapani so bili do danes.

Politične vesti.

— Viharna seja skupščine. Večerašnja seja se je pričela skoraj točno ob napovedanem času in vsaj to zboljšanje, da se ne prične vsaka seja z enournu zamudo, je dosegeno. Drugače pa ni zaznamovati nobenih napredkov in to je pokazala tudi večerašnja seja. Po izvršenih formalnostih je odgovarjal predsednik skupščine na interpelacijo posl. dr. Spaho proti nasiljem, ki so ga vršili vladni organi, ki so si dovoljevali celo aretacije poslancev. Tako je bil aretirani tudi poslanec Sumanović. Predsednik Trifković je v svojem odgovoru dejal, da v ministruvotr. del ni ne vodo o tej aretaciji. Upravičeno je protestiral dr. Spaho proti temu, da se je predsedstvo skupščine informiralo le pri onih, ki so aretacijo zakrivali. V debato so skoraj posegli tudi ostali člani opozicije, ki so zlasti viharno nastopili proti temu, da zagovarja predsednik skupščine postopanje notranjega ministristva. Nemir je bil tako velik, da je moral predsednik zaključiti sejo.

— Ko je bila seja zopet otvorenja, je zopet govoril dr. Spaho, kateremu je odgovarjal predsednik Trifković. Nato je govoril prizadeti poslanec Sumavič in izjavil, da so imeli orožniki pismen nalog, da ga aretirajo. In ko je bil aretirani, je bilo vse njegovo dokazovanje, da je poslanec zaman in šele po dveh dneh, je bil na energičen protest iz Beograda izpuščen iz zapore. — Nato je govoril še notranji minister Maksimović, ki seveda o vsej stvari nič ne ve. Obljublja pa, da bo odredil strogo preiskavo (ki pa se bo seveda končala ob Sv. Nikoli). Opozicija se seveda z odgovorom notranjega ministra ni zadovoljila, zato pa se je vladna večina, ki je sklenila prost prehod na dnevni red. Nato se je nadaljevala proračunska razprava in je govoril kot prvi dr. Spaho, ki je ostro nastopil proti vladi, ki ni stori za Bosno, da ta pokrajina vedno bolj propada v revščino. Po njegovem govoru je bila seja zaključena.

— Joca Jovanović o vstopu zemljoradnikov v Narodni seljaški klub. Joca Jovanović je izjavil novinarjem glede vstopa zemljoradniške stranke v Narodni seljaški klub, da bo to vprašanje rešil glavni izvršilni odbor stranke, ki se sestane 20. t. m. »Mi vsi delamo nato«, je rekel dalje, »potrebujemo pa nekaj časa. Sta tu dve stranki kmečkega elementa, vendar sta dve različni stranki z dvema programoma. Preteči pa mora nekaj

časa, da se izvede sodelovanje v skupščini. Potrebno je, da se najdemo v skupščini na enem programu, ker je razpoloženje med vsem narodom tako, da gremo tudi mi v Narodni seljaški klub in sodelujemo. Srbski kmečki element je tih, toda počasen in nas, ki stvar pospešujemo, drži nazaj. Tudi ni potrebno, da se to hitro dela. Ponavljam pa, da je to že gotova stvar in da se bo to zgodilo. Ta izjava je izvala veliko zanimanje v parlamentu.

— Dvojna mera. Na predvečerašnji popoldanski seji skupščine je govoril ob priliki Laloševičeve interpelacije zaradi obrambnih del proti poplavam v Vojvodini tudi bivši minister Pucelj. Poudaril je, da zadene glavna krivda za neizvršena dela v Vojvodini radikalna stranka, deloma pa tudi one, ki so radikale podpirali. Tako tudi njega. Med drugim je posl. Pucelj navedel, da je dovolila vlada za »revno« Bačko, ki se na eni poroki zaje in zapije po 100.000 Din. op. ured.), 20 milijonov dinarjev podpore, dočim ni za druge, zlasti hrvatske pokrajine ničesar dovolila. Ker pa je on stalno sitnaril pri finančnem ministru, je ta na vse zadnje vendar pristal na podporo 2.300.000 dinarjev in ministrski svet je ta kredit odobril. Ko pa je bilo treba denar izplačati, mu je glavna kontrola sporočila, da izplačila ne dovoli, ker je protizakonito. Tako je »revna« Bačka dobila, vsi drugi res revni kraji pa so ostali prazni rok. — Komentar k temu je pač nepotreben.

— Razepljenost v demokratski stranki. V javnosti je vzbudil precejšnje zanimanje sestanek Davidovića z inž. Košutićem. Sestanek je trajal precej dolgo in se je na njem hotel Košutić prepričati, če bi bil Davidović pripravljen sodelovati z radikalni v vladi. Po mnenju Košutića je to popolnoma izključeno in Davidović je še vedno mnenja, da bo mogoče demokratski stranki v zvezi s HSS in drugimi opozicijskimi strankami sestaviti vladno. — V političnih krogih se zatrjuje, da je v tej točki Davidović v nasprotju z Marinkovićem in muslimani, ki da so za vstop v vladno. Radikali upajo, da bo to nesoglasje v demokratski stranki prejel ali slej privedlo do razkola v stranki in da bo Marinković s svojimi pristaši izstopil iz demokratske stranke in vstopil v vladno. Vse pa kaže, da je to upanje radikalov še mnogo prezgodnje.

— Izjava Koste Majkića. Na vprašanje urednika »Vremena«, zakaj je glasoval v ra-

dikalnem klubu proti sprejemu jovanovičevcev v klub, je izjavil Kosta Majkić, da se takozvani radikalni disidentje niso vrnili o pravem času v klub, ker bi morali storiti to že prej, še predno je bila sestavljena zadnja Uzunovičeva vlada in predno je postal Velja Vukičević minister. Vukičević ne bi nikdar stopil v Jovanovičev klub, če bi bil tedaj minister, ko se je ta klub osnoval. Po zmožnostih in pameti se ne more Vukičević niti približati Ljubi Jovanoviću. Proti vstopu Jovanovića v vladno ne bi bil nihče od radikalov, s povratkom Vukičevića v klub pa mesta pridobila ne vlada in ne klub. Mnogo je radikalnih poslancev, ki čakajo na ministrsko mesto in bati se je, da se bodo našli nekateri, ki bodo, kakor Velja Vukičević, pridobili zase nekaj poslancev ter se odcepili od kluba, nato pa se vrnili za ceno ministrskega mesta v klub. Nisem proti povratku Ljube Jovanovića v klub, temveč mislim nasprotno, da bi našel ta povratek pri narodu ugoden odmev, pač pa sem proti temu, da postane po mojem mišljenju neki neznan član Jovanovičevega kluba minister. Na vprašanje, če ostane še nadalje v klubu, je Majkić odgovoril, da se bo to šele videlo.

— Čehoslovaška prizna sovjetsko Rusijo? Nekateri praški listi poročajo na podlagi informacij iz najbolje informiranih krogov, da bo čehoslovaška vlada v kratkem priznala sovjetsko Rusijo in vzpostavila z njo diplomatske odnose. Poudarja se, da bi se to zgodilo vsled pritiska industrijskih krogov, ker je sovjetska Rusija izjavila, da bo naročila na čehoslovaškem blago le, če bo z njo v rednih diplomatskih stikih. Listi poročajo tudi, da se pod Beneševim vodstvom v zunanjem ministristvu že vse pripravlja za imenovanje poslanika, konzula in diplomatskega osebja za Moskvo.

— Francoska odklonitev Coolidge-ejevega predloga. Z mojstrsko utemeljitvijo je zavrnila francoska vlada Coolidge-jev predlog o pomorski razorožitvi. Francoska vlada pravi namreč, da se more razorožitev izvršiti samo s pomočjo Zveze narodov, ne pa samo petih velesil. Poleg tega pa je tudi vsaka država na drugačen način interesirana pri razorožitvi. Zato tudi ni mogoče pomorske razorožitve izvesti po enem kopitu. Amerika vsled svoje sijajne lege, ko se sploh nima bati nobenega napada, ne rabi toliko malih ladij kot druge države. Amerika se zato tudi brez vsake nevarnosti razoroži. Francoska vlada je dalje mnenja, da se mora istočasno s pomorsko razorožitvijo izvesti tudi razorožitev na suhem in v zraku. Posebno pozornost posveča francoska vlada tudi varnosti morskih potov in tu pride predvsem v poštev pomorska zveza med Francijo in afriškimi kolonijami. — Stališče Francije je odobrila večina malih držav in pariški zastopniki skandinavskih držav so sporočili francoski vladi, da se strinjajo z njenim odgovorom Ameriki. — Račun predsednika Coolidge-a, da bo on izgledal kot edini pacifist, se torej ni posrečil.

— Zmaga kantonske armade. Potrjujejo se vesti o popolni zmagi kantonske armade pred Hangčanom, ki je tudi že v rokah kantonske armade. Zmaga kantonske armade je bila predvsem dosežena vsled sijajne propagande, ki jo je razvila kantonska vlada v zaledju sovražne armade. Celotni oddelki vojske maršala Sunčuanfanga so prestopili h kantonce in najbolj jo je pogodil Sunčuanfangov general, ki je z vsemi svojimi četami odšel v provinco Anhwei in čakal, kdo bo zmagal. Nato se je z vso vojsko pridružil kantonski armadi. Ta stoji sedaj že 50 km pred Šangajem in skoraj se bo odločilo, ali se vsled Šangajja prične vojna med kantonsko armado in Vel. Britanijo ali pa se bodo kantonske čete ustavile pred samim Šangajem. Zmaga kantonske armade je naravno silno povečala kitajski nacionalizem in razumljivo je, da se Čangšolin ne upa več začeti ofenzivo proti kantonski armadi. Zmaga kantonske armade je povzročila med Evropejci v Šangaju konsternacijo. Opaža se sumljivo gibanje Kitajcev. Vsled tega je bila takoj evropska policija alarmirana. Obrambni pas okoli francoske koncesije in tujske naselbine se utrjuje. V Šangaj se dosele nove angleške čete, ki so z godbo odkorakale v svoja taborišča. Evropejci so čete viharno pozdravljali, kitajsko prebivalstvo pa je bilo tiho. — Iz Honolulu sta došla dva ameriška bataljona v Šangaj. Nadalje je dobilo tudi 1300 ameriških mornarskih infanteristov na ladji »Chaumont« povelje, da odidejo v Šangaj.

KRATKE VESTI.

Nemški preračun znaša okoli 8 milijard zlatih mark. Izdatki za vojsko znašajo okoli 450 milijonov, izdatki za vojno odškodnino zaveznikom pa okoli 600 milijonov zlatih mark.

»Daily Herald« poroča, da se je Stresemann sestal z Mussolinijem. Italijanski listi pa še nadalje zanikajo to vest.

Med Turško in Združenimi državami Sev. Amerike je podpisana provizorna trgovinska pogodba.

Za inspektorja kitajskih carinskih dohodkov je bil imenovan mesto Angleža Japonce. Ker je inspektor vedno imenovan od one države, ki ima največji trgovski promet s Kitajsko, je to imenovanje dokaz, da je Japonska v Kitajski trgovini že nadkrčila Anglijo.

Litovski predsednik Smetana je pomalo stila na intervencijo predsednika nemškega parlamenta Loebeja 7 na smrt obsojenih litovskih komunistov.

Poljska vlada je izjavila, da odklanja vsaka pogajanja zaradi izгона nemških državljanov iz Poljske.

Karel Capek:

Predsednik Coolidge je vsled odpora Francije in Anglije izdelal nov pomorski razorožitveni načrt, ki naj bi ustregel zahtevam Francije in Italije.

Med Piludskim in poljskim sejmom nastali konflikt je bil z obojestranskim kompromisom likvidiran.

ZAKAJ JE BILA PORAZENA NEMCIJA?

Winston Churchill obravnava v 8. delu svojih spominov vzroke nemškega poraza.

Po njegovem mnenju je nastal prelom leta 1917. Trije dogodki so odločilno vplivali na potek vojne. Ruska revolucija, neomejeno podmorska vojna in intervencija Združenih držav Sev. Amerike.

Če bi izbruhnila ruska revolucija samo dva meseca prej, potem bi mogli Nemci odložiti neomejeno podmorsko vojno do poletja. Potem pa bi se tudi zadržala intervencija Amerike. V tem slučaju pa bi Francija le težko vzdržala vojno in ni bilo izključeno, da bi Nemčija leta 1917 zmagala.

Popolen poraz Nemčije pa je bil povzročen vsed treh kardinalnih napak nemškega generalnega štaba.

Prva kardinalna napaka je bila, da je Nemčija napadla Francijo skozi Belgijo. Kršitev belgijske nevtralnosti je pognala Vel. Britanijo in vojno. Brez pomoči Vel. Britanije pa bi Francija in Rusija le težko vzdržali vojno leto 1914.

Druga kardinalna napaka je bila neomejena podmorska vojna, ki je pognala Ameriko v vojno, s čemur je tudi bila vojna odločena.

Tretja kardinalna napaka pa je bila, da je Nemčija svojo v Rusiji oproščeno armado uporabila za ofenzivo proti Franciji. Če ne bi Nemčija tega storila, bi imela na jesen leta 1918 močno rezervno armado in z njo bi se mogla na Mozli upreti zaveznikom. Ne bi mogla sicer tedaj nemška armada zmagati, toda za ceno konca vojne bi dosegla Nemčija za sebe častne pogoje.

Vse tri napake je zagrešil nemški generalni štab, ki je sicer nemško oboroženo silo tako sijajno organiziral. Toda za vse tri usodne napake je odgovoren on in nemški generalni štab je tisti, ki je zakrivil poraz Nemčije.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Sobota, 19. februarja ob 16. uri popoldne: »Skopu.« Dijaška predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Nedelja, 20. februarja ob 20. uri zvečer: »Pri lepi krčmarici.« Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Ponedeljek, 21. februarja: »Ugrabljenе Sabinke.« — Red A.

Torek, 22. februarja: Zaprt.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sobota, 1. februarja: »Rigoletto.« Gostuje Sigmund Zalewski. — Izven.

Nedelja, 20. februarja ob 15. uri popoldne: »Cavalleria rusticana.« Pagliacci. Gostuje S. Zalewski. Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Nedelja, 20. februarja ob 20. uri zvečer: »Grafica Marica.« Ljudska predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Ponedeljek, 21. februarja: Zaprt.

Torek, 22. februarja: »Figarova svatba.« — Red B.

G. Zalewski v naši operi. Kakor že javljeno, bo pel v soboto zvečer naš odlični gost naslovno vlogo v Verdijevi operi »Rigoletto«. Kritike hrvatskih in italijanskih listih ne morejo prehlaviti prav te njegove kreacije, prvovrstne v pevskem in še posebej v igralskem oziru. Kot Boris Godunov si je v četrtlet na mah osvojil vsa srca, občinstvo je spremljalo vsak njegov nastop z napeto pozornostjo, navdušenje se je nametnilo v burnih aplavzih. Gospoda Zalewskega sta prisrčnost in zanos naše publike izredno presenetila, in izrazil se je, da imamo tako vroče občinstvo, kakor samo v Italiji. — Upravi se je posrečilo pridobiti umetnika še za eno gostovanje v nedeljo popoldan. Pel bo vlogo Tonja v enodeljanki »Pagliacci«. Predstava je mišljena kot ljudska predstava po znižanih cenah, da bodo imeli priliko uživati visoko pevsko in igralsko umetnost Zalewskega vsi, tudi izvenljubljskih krogov.

»Pri lepi krčmarici.« V nedeljo zvečer ob osmih se ponovi v ljubljanski drami zabavna komedija »Pri lepi krčmarici«, ki je do sedaj polnila gledališče ter žela obilo burnega priznanja publike. Predstava je pri znižanih cenah. — V opnem gledališču se ob pol osmih zvečer ponovi priljubljena opera »Grafica Marica«, tudi po znižanih cenah.

GRUDA.

Izšel je zvezek XI-XII. »Grude«. Vsebine je sledeča: Tone Gaspari: Posavske: 1. Večer. — 2. Sama. — 3. Zalost. — Tone Gaspari: Splavarji. — Ivan Albreht: Vsakdanje zgodbe. — A. Gradnik: Iz lirike Aleksa Santica: Pred bajtami. — Oče. — Pogreb. — O klasje moje. — Alphonse Daudet: Ksenija: Starček. — Josip Ljubič: Ah nam more biti boljše? — Dolinska sirarna v Hrašah pri Lescah. (Slika.) — Trvi pastirski tečaj na Jesenicah. (Slika.) — T-K: Zemljiska knjiga. — K. Kraepelin-S. Brodar: Po gozdu in polju. — Razgledi: Organizacija. — Zensvo. — Prosveta.

Politika v ministrstvu prometa — ali blamaža SDS.

»Jutro je bilo zagnalo vik in krik, ko je bil imenovan novi načelnik postaje v Velenju, češ, da je bil imenovan posredovanjem dr. Ravniharja, kot predsednika radikalnega odbora v Ljubljani, da se pri tem ni gledalo na kvalifikacijo in starost kompetentov ter da je to kričoč slučaj partizanstva in korupcije. Celo g. Žerjava so nagnali, da bi interpeliral železniškega ministra.

Mi smo že svoj čas pojasnili celo zadevo ter prorokovali, da si bo g. Žerjav svojo interpelacijo zaslužil veliko blamažo. Kajti v Velenju imenovani načelnik postaje g. J. L. je bil izmed prosilcev najposobnejši in najstarejši.

»Jutro« od 16. t. m. je moralo priobčiti popravek Direkcije drž. železnice v Ljubljani, ki se glasi: »Ni res, da bi bili igrali pri podelitvi postajenačelnika mesta v Velenju politični motivi katerekoli vlogo. Izpraznjena mesta se zasedajo na podlagi razpisa in rigorozne ocenitve kompetentov v smislu določila zakona o drž. saobr. osobju v železniškem odboru. Strogo po tem postopku se je izvršila tudi zasedba postajenačelnika mesta v Velenju ter je bil izbran izmed 9 prosilcev najbolj kvalificirani in po službi najstarejši činovnik. Očitki o partizanstvu in korupciji so popolnoma neutemeljeni.«

To zaslužno lekcijo si je »Jutro« vtaknilo za klobuk, stisnilo rep med noge ter skesano priznalo, da je direkcija postopala pravilno. Kljub temu pa še goni svojo lajno, češ, da je že korupcija, ako se zahteva od pristaša stranke, da naj dela za stranko. Ti uboga esdeesarska nedolžnost, ki zahtevaš ne samo od svojih pristašev, ampak celo od pristašev drugih strank še vse kaj drugega, kakor pa delo za stranko. Višek licemerstva je, ako se drugod išče korupcije in partizanstva, ko se ima tega gnoja pred svojimi vrati na kupe. Kajpada, ti časi so minuli, ko je bila ljubljanska železniška direkcija samo eksponatura esdeesinega tajništva, ko je znana »čeka« na direkciji terorizirala vse uradništvo ter odločevala o usodi vsakega posameznika. Še davno niso popravljene vse krivice, storjene pod prejšnjim režimom, krivica, prizadejana ing. Šegi, pa se žal sploh popraviti več ne da. In sedaj ti pride esdeesarsko glasilo v namenu, da bi prevpilo te krivice, si drzne očitati sedanjemu ravnateljstvu, da uganja politiko, partizanstvo in korupcijo. Ravnateljstvu, ki je dokazalo, da je vseskozi objektivno in korektno. Če to ni nesramno, potem res ne vemo, kaj naj se še tako imenuje.

Predlog za reformo zavodov, ki so podvrženi javnemu polaganju raču ov.

V poslednjem času se množe žalostni slučaj, da morajo javni denarni zavodi, posebno banke in akcijske družbe likvidirati. Pri tem so v prvi vrsti prizadeti mali ljudje pri svojih prihrankih, izgubi morebiti vse svoje premoženje, marsikatero podjetje je brez lastne krivde uničeno. Take razmere so žalostne in obžalovanja vredne in nastane vprašanje, ali bi ne bilo mogoče preprečiti kakih slučajev.

Pred vsem gre za to, da se dožene, kaj je vzrok teh polomov. Ne glede na slučaje, v katerih igra vlogo vloga splošna konjunktura denarnega trga, trgovine, obrti in industrije, ki je postala tako neugodna, da je moralo slabo fundirano podjetje prenehati, so v mnogih slučajih krivi vodilni organi, ker so ali lahkomišljeno dovoljevali kredite, ali pa delali bolj v lastno korist, nego v korist zavoda, ali pa imeli premalo strokovne izkušnje, da bi zamogli zavod pravilno voditi. Primeri se tudi, da prevzame vodilna oseba preveč sličnih mest pri raznih podjetjih, je vsled tega prezaposlena, in izgubi pri takih podjetjih tako neobhodno potreben pregled in paznjo. Vse te napake in nedostatk bi se morali odstraniti ali vsaj na minimum reducirati.

Vlagatelj mora biti zaščiten, drugače izgine zaupanje v denarne zavode da se bo končno vsak premislil vložiti svoje prihranke v denarni zavod; s tem bi bilo ogroženo naše gospodarstvo in vsak napredek onemogočen.

Kake reforme bi bile tedaj potrebne da se take nezdružne razmere odstranijo?

Pred vsem bi se moral preveliki vpliv ravnateljstva in njegovih namestnikov znižati. Večkrat se pripeti da nima upravni svet potreben vpogled v posle zavoda, in slepo vsemu prirediti, kar predlaga ravnatelj. Dokler ta vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, in resnično predvidno postopa, gre vse dobro. Gorje pa zavodu, ako ni tako, ako mož s tako polnomočjo zaide enkrat na stranska, napačna pota! Upravni svet mora svojo nalogo resno vzeti, mora temeljito poznati vse poslovanje zavoda, ker le na ta način zamore nadzorovati in kontrolirati poslovanje uradništva. Zaradi tega bi moral vsak tak zavod imeti v svojih pravih določilih, da ne sme biti noben namestnik zavoda član upravnega ali nadzorovalnega niti lastnega niti katerega drugega zavoda. Namestnik je samo poročevalec pri sejah, nima pa glasovalne pravice. Da se zabrani preobremenitev članov uprav-

nega in nadzorovnega sveta, bi se moralo zakonitim potom določiti, da ne sme nobeden v več kakor v enem zavodu biti član upravnega ali nadzorovnega sveta.

Nadalje je tudi pomisliti, ako bi ne bilo umestno prepovedati aktivnim državnim uradnikom prevzeti posle člana upravnega ali nadzorovnega sveta, ker lahko dotični uradnik zlorabi svojo uradno moč, da preveč protežira svoj zavod. Aktivnim državnim uradnikom naj bi bilo zabranjeno prevzeti v teh zavodih mesto člana upravnega ali nadzorovnega sveta.

Pri nastavljanju ravnateljstva zavoda bi bilo strogo postopati, da se nastavi samo najboljše kvalificirane moči.

Nadzorstvo od strani države je nezadostno. Vladni zastopnik, ki prisostvuje sejam, bi moral imeti popolno strokovno kvalifikacijo, da more presojati poslovanje zavoda, odpraviti takoj nedostatke in na ta način ščititi občinstvo pred odkodovanjem. Predložene bilance naj se ne samo številčno kontrolirajo, izvedenci - strokovnjaki so poklicani posamezne postavke tudi pravilno čitati in presojati njih kvaliteto. Na ta način se zagrabijo zlo takoj pri korenini in zabrani v početku večjo škodo. Ako se pa vleče zlo v bilancah dolga leta, naraste škoda kakor plaz, da je končno vsaka sanacija nemogoča. Pri polomu je občinstvo kruto razočarano in je opravičena trditev, da nosi pri vsakem polomu tacega zavoda država velik del te krivde.

Dosedanja praksa, da sedi pri vsaki seji upravnega sveta in občnega zbora tega zavoda ali akcijske družbe tudi vladni zastopnik, je kakor nas uči izkušnja večinoma le gola formaliteta. Najboljši dokaz sa to trditev so žalostni dogodki zadnjega časa, kajti dotične insolvente so tako nepričakovano nastopile, da so bili popolnoma iznenadeni delničarji in upniki ter morajo trpeti občutljive izgube.

Kazati moramo tudi še na nesolidno postopanje nekaterih denarnih zavodov, ki obljubujejo vlagateljem neprimerno visoko obrestovanje. To vabljenje občinstva je direktno varanje, ker visoko obrestovanje ima kot posledico tudi velikiriziko za vlogo, katere se morajo posojevati proti neprimerno visokim obrestim manj zanesljivim dolžnikom, ker zanesljiv dolžnik dobi povsod za nižje obresti posojilo. Nezanesljivi dolžnik obljubi še tako visoke obresti, ker si misli, da jih itak plačati ne bo mogel in je pogosto pri takem poslovanju glavica z obrestmi

izgbljena. Vedno je še v veljavi stari finančni aksiom, nizke obresti, visoka sigurnost, visoke obresti, nizka sigurnost.

Nerazumljivo je, kako je mogoče, da obljubi kak zavod za vloge 10 odstotkov ali pa še višje obrestovanje!

Zakonita določila o odgovornosti vseh članov upravnega in nadzorovnega sveta teh zavodov sicer obstoje, a se točno ne izvršujejo vedno, ako ravno bi bilo potrebno pri vsaki insolventi tako strogo postopanje napram tem odgovornim faktorjem, ker le na ta način se bodo ti funkcionarji zavedali svoje odgovornosti. Da je ta odgovornost zelo velika, so uvideli v poljski republiki. Poljska vlada je izdala odlok, da je zabranjeno članom državnega zbora in senta prevzeti kako mesto kot član upravnega ali nadzorovnega sveta kakke akcijske družbe, ne glede na to ali je država sama s kapitalom pri družbi udeležena ali ne. Kdor po 14 dneh, ko stopi ta odlok v veljavo, ne odloži mesta pri dotični družbi, izgubi svoj mandat kot narodni poslanec. Zeleti je le, da bi se tudi pri nas v Jugoslaviji izdal sličen odlok.

Samo ob sebi umljivo ni s tem člankom izčrpan ves material, kako reformirati navedene zavode. Vabimo strokovnjake, da se javno oglašje, v prvi vrsti pa naše narodne poslance, da takoj pričnejo akcijo za predložitev dotičnega zakona narodni skupščini. Vsi volilci brez razlike strank, vse zainteresirano občinstvo bo le toplo pozdravljalo tako akcijo, pri kateri lahko vsi sodelujejo. Preverjeni smo, da bo tak zakon temeljito ozdravil naše zavoženo denarno gospodarstvo.

Ravnokar namerava ogrska vlada predložiti parlamentu novi zakon o akcijskih družbah, zadržanih in sličnih zavodih, kojega namen je v prvi vrsti ščititi minoritetne delničarje pred majorizacijo od strani nadpolovične večine. Na Dunaju groze nastavljeni bančnih in denarnih zavodov, akcijskih družb solidarno nastopati ter javnosti odkriti, kdo in kako se gospodari z denarjem vlagateljev.

Tak zakon izdelati ni težko. Naj ga izdela več narodni poslanec in ga predloži posameznim klubom v proučevanje. Pri skupnem posvetovanju naj se pa konečno besedilo redigira. Denarni zavodi bodo pa morali tudi uvaževati dejstvo, da je dosedanji kredit predrag. Znižati bodo morali obrestno mero za posojila, če tudi izkažejo manj dobička. Dobitek itak vzame po večini davkarja, drugo pa nekako izgine, kakor kažejo dogodki zadnjega časa v gotove žepe. Naj se režija pocieni, naj se nehajo denarni zavodi vmešavati v strankarstvo in politiko, pa ne bo treba toliko postranskih nepotrebnih strankarskih izdatkov, in ne bo treba iz dolžnikov izprežati kar največ dohodkov. Občakoristne socialne potrebe pa trpe pomanjkanja. Denarnim zavodom je treba pametnega strokovnega vodstva in nadzorstva, depolitizacije, pametne narodno-gospodarske politike. Denarni zavodi morajo imeti vedno pred očmi, da so važna panoga narodnega gospodarstva. Predpogoj za vse to je pa poštenost. Ako bodo naše gospodarske organizacije pošene in se zavedale svojih dolžnosti, bo tudi naše narodno gospodarstvo pošteno, bo tudi narod sam pošten.

Ali se bodo merodajni krogi našega naroda, ki opravičeno lahko kliče v svet »Morituri te salutant«, kdaj spametovali? Vedno nas je manj, a čim manj nas je, tem bolj se koljemo med seboj. Kdo ima profit od tega ni težko uganiti.

Ljuba D. Jurković:

ZIVLJENJE IN DELO NA LJUBLJANSKI UNIVERZI.

Borba za obstanek univerze, njena važnost in vloga. — Splošna dijaška ekonomska, socialna in kulturna vprašanja. — Miselna gibanja, vprašanje Jugoslovanstva, politične grupacije. — Strokovno in kulturno delo dijakov.

Sirša javnost se mora interesirati za dijaško življenje, ki je važen faktor socialnega, državnega in narodnega življenja. Kako je to življenje, v kakih socialnih in materialnih razmerah žive dijaki, kateri duševni problemi interesirajo dijake, kake struje nastajajo v njihovem življenju, kaka je njihova telesna vzgoja itd., vse to vpliva na razvoj njihovega duševnega stanja, na njihovo znanstveno delo, — na fizionomijo bodočega državljana, kulturnega, socialnega in nacionalnega delavca.

V tem slislu, z nekaterimi lastnimi, osebnimi opazovanji našega dijaškega in kulturnega življenja vobče, nameravam podati nekoliko najvažnejših informacij o dijaškem življenju na ljubljanski univerzi. Mislim, da so ravno na naši univerzi, ki je daleč od vrtincev vsakdanjega političnega življenja, najbolj vidni tudi vsi oni problemi, ki so specifično dijaški, poleg onih, ki so v tesni zvezi z ostalimi našim kulturnim, socialnim, političnim in narodnim življenjem vobče.

I.

Predno preidem na sam predmet naslova, naj se mi dovoli nekaj misli o potrebnosti ljubljanske univerze in o njeni nalogi v našem narodu in v državi. Ljubljanska univerza je mlada kulturna institucija in radi tega se opažajo na njej vsi nedostaki mlade institucije. Ona še nima velike tradicije; nje biblioteke, v kolikor jih ima po raznih institutih, niso kompletne; njeni laboratoriji pogrešajo mnogo stvari itd. Toda kljub temu stanju se na naši univerzi dela, dela se z navdušenjem prve mladosti. Večinoma so naši profesorji mladi ljudje, zmogni, spretni in produktivni. Vse je pri nas mlado, vse diha mlado, zdravo življenje.

Toda kljub vsem tem lepim pojavom življenske sile in sposobnosti naše univerze jo že izza njenih prvih začetkov izpodjeda črv nestalnosti in to radi neosnovanih predsodkov nekaterih ozkosrčnih politikov, kar je treba na vsak način obžalovati: Damoklejev meč visi stalno nad njenim življenjem; profesorji in študentje so v trajnem strahu za njen obstoj, to pa je težka rana na njenem telesu. Kak vpliv ima to na znanstveno delo vobče, mislim, da je tu odveč vsak komentar: niti profesorji niti dijaki si niso sigurni, če bo pri bodočem proračunu mogoče nadaljevati začeto delo! Kako razpoloženje in mučno situacijo ustvarja ta trajna bojazen mi menda ni potrebno posebej naglašati. Za nas Srbe pa, katerih izobrazba je v zvezi s to univerzo, je položaj posebno težak in mučen. V interesu znanosti, naše splošne kulture in vzajemnega dela, v interesu države in naroda je nujno potrebno, da se napravi temu stanju konec.

Ljubljanska univerza, ki se nahaja na tleh, ki so za mirno in intenzivno delo zelo ugodna, bi mogla, ko se ji za to omogočijo pogoji, daleč od političnih strasti in drugega zla, kar vsekakor vpliva na znanstveno delo, odlično izvrševati vzvišeno kulturno misljo za ves naš narod.

Po mojem globokem prepričanju žive v globoki zmoti oni, ki vidijo v ljubljanski univerzi institucijo in to zelo nevarno, ki bi služila separatiističnim ciljem gotove politične skupine. V tem je najbrže razlog, da naši univerzi vsako leto vedno bolj krčijo materialna sredstva za njeno delo in napredek in to, kakor trdijo zlobneži, ima za cilj, da dokaže nekako njeno nesposobnost za uspešno delo in nesmiselnost njenega obstanka, ter da se, na koncu koncev — ukine! Tako delo je treba najstrožje obsoditi. To je, in jaz se ne bojim to povedati, zločin proti kulturi, državi in narodu. Naša narodna svobodna država je to kulturno institucijo ustvarila, ona je dete svobode in naša državna uprava je v prvi vrsti dolžna, da ji daje vse potrebne predpogoje za svobodni razvoj in napredek, da postane ponos države in da čim boljje ustreza kulturnim potrebam naroda.

(Dalje.)

Karel Čapek:

Pismo iz Italije.

Sladka Umbrija.

Nisem se vozil iskat svetega Frančiška, ampak svetega Giotta; a na koncu me je objela dežela, od vseh najprikopnejša, z mesteci, ki so med vsemi najbolj čista in najlepša. Oj, Betlehem, tvoje ime je Spello ali Terzi, — Spello ali Terzi? Pravim, blagoslovljeni holmci, da bi bilo na vsakem izmed vas še bogu ljubo, se roditi; in to, ko še nisem izrekel vseh imen, in niti ne vem, kako se imenujejo vasi, dvori in gradiči na temenih oblih gor. Umbrijski bog je ustvaril ravnino, da bi na nji rastle vinogradi in topole, da bi na njih rastle kodrolasi gaji, ciprese in dvori, in gore, da bi na njih zrastle mesta z etrurskimi utrdbammi, gotskimi hiškami in veliko, rimskoromansko cerkvi. Umbrijski bog pa je imel prekrasno modro barvo za nebo in še lepšo barvo, s katero je naličil daljave in gore. Zato je Umbrija čudovito modra, najbolj modra med vsemi deželami.

Assisi, tišina, modrina nebeška! Zares je velik in svet praznik, ko ugledaš, kako je Giotto proslavil svetega Frančiška, katerega je brčias zelo ljubil; kajti o njem je naslikal modra, ljubeznjiva, neskončno mirna dela. Ah, zakaj me je poleg njih očaral divji, veliki Cimabue! in ko me je že očaral, zakaj je ostal tako tajinstveno in nerazumljivo zastrt s plavšcem propadanja, ki je pokril njegove čudovite freske! Teško mi je bilo, ko sem se v San Francescu boril med jasnimi Giottom in čudnim Cimabueom; a komaj sem se izmotal iz cerkvenih senc, sem bil zgubljen; požrla me je svetloba; prevzela modrina; oslepila, oglušila tišina; očarali so me razgledi. Predstavljajte si Betlehem v popoldanskem žaru; same kocke iz neometanega kamna, gotski loki oken, erkerji, oboki od hiše do hiše in med njimi modra globina zemlje in nebes. V globoki senci vež šivajo ženske ali delajo bene morentos; to je, kot na Giottovih slikah. Vse skupaj je štirinajsto stoletje: in čisto, kot bi bila zemlja pometena z razprostrtimi oblaki in pal-

movimi vejami. Na desno in levo so na mesto ulic stopnjice s samimi loki; in povsod vidite naravnost gospodu bogu v okno ali pa naravnost navzdol v ljubeznjivo umbrijsko ravnino, polno drevesc, drevoredov, belih kock in modrine. In zato hitro, hitro od tod! da ostane vse bežen sen, ki ni trajen.

Kam si pa pobegnil? Tudi Perugia je sen, privid in Betlehem med modrim nebom in modro zemljo; nekaj večji Betlehem, mesto palač in trdnjavih zgradb, etrurskih vrat in čudovitih razgledov. Bože, kako tu zahaja solnce za modrimi valovi gora! in kako slepi romarja, ko potuje k nežnemu Duciovemu oratoriju! Nisi ljubil niti Perugia, niti Pinturicchia; njih nežnost je imela presladek in presanjarski okus; no vidiš, to je baš ugodnost te mirne, nejnauške pokrajine, te milostipolne holmovine, ki je najbolj zelena in najmodrejša v vsej Italiji, teh oblih in nežnih gričev: to so bili Umbriji, ti pa si nekdo drugi in tvoja zemlja je težja, samo svojega kraja se spomni; bože, svet je krasen na tiso-

čeri način, a ta umbrijska pokrajina je bila deležna posebne milosti. Privoščimo ji, a sedaj naprej!

In še v Arezzu se moram ustaviti, da bi me utešil fini in strogi Piero della Francesca s svojimi freskami. Pravim, da je to posveten duh, a poln plemenite zdržnosti; še njegovi bojujoči oprode sekajo s tihim in sabno zamišljenim izrazom. A njegova Resna kraljica s svojimi dvornimi damami, njegova Devica Marija z angelom, to so fine, čednostne Kaste-lanke visokih in bledih čel, vitkih in nežnih gibov in čudovite vznešenosti; nekaka nežna tesnoba zastira ta točna, malo suha, meni posebno draga dela.

Da me nagradi za moj obisk v grozni pripeki prednevihtnega solnca, mi je pokazalo Arezzo še nekaj cerkva, ki so skoraj nedotaknjene od strašnega vala katoliškega baroka, in svojo antično aretinsko posebnost v malem muzeju: zelo nenravne slike v modrih posodah. Za kaj so to uporabljali, mi ni znano. Še dandanes pa so devojke tu lepe in imajo gaščaričine oči.

Dnevne vesti.

PRIMER UMETNIKA.

Mesto Chicago je naročilo pri našem velikem Meštroviču dva spomenika in sicer »Indijanca na konju« in »Cowboya na konju«. Vsak spomenik bo iz bron in več kot 6 metrov visok. Meštrovič bi seveda mogel dati oba spomenika vliči v Ameriki, toda kot pravi rodoljub je dal vliči oba spomenika v Zagrebu in sicer v livarni umetnostne akademije. Livarna bo prvič vliči dva tako velika spomenika in bo trajalo zato delo za en kip okoli 5 mesecev. Kljub temu je dal Meštrovič naročilo domačemu podjetju in tako dosegel dvojno: oba čikaška spomenika bo sta čisto jugoslovensko delo, domače podjetje pa bo dobilo delo!

Naj si državne oblasti vzamejo ravnanje Meštroviča s srečo, da ne bodo celo navadna mizarstva dela naročevali v tujini.

— **Nove železnice.** Prometno ministrstvo je predlagalo nekatere amandmane za gradnjo železnice iz rednega budžeta. V proračunu za leto 1927-28 je bilo predvidenih za nove železnice vsega skupaj 76 milijonov dinarjev. Prometni minister predlaga, da naj se zviša ta kredit na 200 milijonov dinarjev. Nove železnice naj se zgrade predvsem v Srbiji in Južni Srbiji, v ostalih pokrajinah naj se prične samo z gradnjo proge Rogatec-Krapina.

— **Redukcija v prometnem ministrstvu.** V prometnem ministrstvu se izvrši te dni večja redukcija uradnikov. Redukcija je v zvezi z ukinitvijo nekaterih oddelkov v ministrstvu in pri direkcijah. V ministrstvu se ukinejo trije oddelki, pri generalni direkciji državnih železnic ter pri vseh oblastnih železniških direkcijah pa se zniža število oddelkov na polovico, od osem na štiri.

— **Razpis natečaja.** Glavni odbor za obdelovanje barja v Ljubljani razpisuje pismeni natečaj za prekop in obrežna zavarovanja potoka Gradaščice nad jezom v Kozarih. Načrti, pripomočki in podrobnejši pogoji so na vpogled pri načelniku gradbenega vodstva g. ing. Alojzu Hočevarju, srečki hidrotehnični oddelku v županijski (vladni) palači v Ljubljani, 2. nadstropje, soba št. 1., ki daje tudi podrobnejša pojasnila. Pismene oferte morajo biti radi nujnosti vložene do 25. februarja 1927 do 12. ure pop. ravnotam.

— **Natečaj za sestavo nemške čitanke za nižjo šolo vojaške akademije.** Po odloku ministra vojske in mornarice je razpisan natečaj za sestavo nemške čitanke za nižjo šolo vojaške akademije. Podrobnosti glej v Uradnem listu št. 18 z dne 17. februarja 1927.

— **Vodstvo avstrijskega konzulata v Ljubljani** je prevzel z večerašnjim dnem začasno gospod Josip Stradner.

— **Razpisana mesta.** Odda se mesto pisarniškega uradnika pri okrožnem sodišču v Mariboru. Prošnje je oddati do 15. marca t. l. na predsedstvo okrožnega sodišča v Mariboru. Dalje se odda mesta pisarniških uradnikov pri okrajnih sodiščih v Črnomlju in Kočevju. V obeh slučajih je vložiti prošnje do 12. marca t. l. na predsedstvo okrožnega sodišča v Novem mestu. Podrobnosti glej v »Uradnem listu«.

— **V imenik zdravniške zbornice za Slovenijo** sta vpisana dr. Aleksander Rituper, zasebni zdravnik v Kostanjevici (Prekmurje) in dr. Edvard Jemec, zasebni zdravnik v Ljubljani.

— **Spremembe v naši diplomaciji.** Predvečerašnjim je kralj podpisal večji diplomatski ukaz. Za poslanika v Washingtonu je postavljen dosednji poslanik v Madridu g. Vojislav Antonijević, za poslanika v Sofiji pa g. Ljuba Nešić. Dosednji poslanik v Washingtonu dr. Tresić-Pavičič je stavljen na razpoložanje. Za konzula v Korči je postavljen Dragan Božović, advokat v Beogradu. Za stalnega vladnega delegata pri Zvezi narodov v Ženevi je postavljen g. Fotić, generalni konzul v Pragi. Za svetnika poslanstva v Vatikanu je postavljen dosednji stalni delegat v Ženevi dr. Vukčević. Za generalnega konzula v Pragi je postavljen svetnik Dragomir Kasidolac. Spopolnjena so tudi nekatera tajniška mesta pri raznih poslanstvih. Napredoval je za eno skupino tajnik poslanstva dr. Ivan Perne.

— **Redna letna skupščina inudustrijcev.** Na podlagi sklepa Centrale inudustrijskih korporacij v Beogradu se vrši dne 21. t. m. v Beogradu redna letna skupščina inudustrijcev iz vse države.

— **Upokojevec.** Davčni upravitelj v Kostanjevici Ivan Gorjup je trajno upokojen.

— **Kako so silili v Italijo Slovane, da so podpisovali liktorsko posojilo.** Udeležba pri podpisovanju liktorskega posojila v Italiji je bila s strani slovenskega prebivalstva tako velika, da so se temu čudili celo italijanski denarni zavodi v Trstu. Če bi vedeli, s kakšnimi sredstvi so prisilili našega človeka do teh denarnih žrtve, potem bi bili docela drugačnega mnenja. Denarni zavodi so dobivali dan na dan brzojavna vprašanja, ali so že podpisali posojilo, odnosno koliko so podpisali ali kdaj mislijo podpisati. Naše ljudi na deželi pa so podedali in fašistovski tajniki pod to ali ono pretvezo zbrali lepega denarja v vasi in jim kar naložili, koliko mora vsak obrtnik, koliko vsak trgovec in koliko vsak posestnik prispevati. Pri tem seveda niso štedili z namigavanji, da bodo sicer izgubili koncesijo in druge ugodnosti. Sedaj je objavil državni zavod za zadružništvo seznam znatnejših zneskov. Tako so podpisali: Zadružna zveza 25 tisoč lir, Okr. posojilnica v Idriji 30 tisoč lir, Kreditna zadruga v Tolminu 12 tisoč lir, Okr. posojilnica v Kobaridu 10 tisoč lir, Okr. posojilnica v Bovecu 5 tisoč lir, Hranilnica in posojilnica v Buzetu 5500 lir, Hranilnica in posojilnica v Tomaju 10 tisoč lir, Centralna posojilnica v Gorici 12 tisoč lir, Istrska posojilnica v Puli 20 tisoč lir, Trgovsko obrtna zadruga v Trstu

10 tisoč lir. Celotna vsota, ki je bila podpisana potom Zadružne zveze v Trstu, znaša 304.950 lir. Veliki so bili tudi zneski, ki so jih drugi slovenski zavodi in zasebniki podpisali pri drugih denarnih zavodih in ki so takisto sproti objavljeni v listih.

— **Deumergue** — lateranski kanonik. V baziliki S. Giovanni in Laterano se je vršila te dni redka ceremonija. Proti večeru se je pojavil pred cerkvenimi vratmi z malim spremstvom francoski poslanik pri Sveti stolici. Kapitel kanonikov mu je šel s svečami v rokah nasproti ter ga je spremljal do kora, kjer se je vsedel na okrašen stol. Ministrant ga je poklical in poslanik je prisostvoval večernicam. Nato so protokolirali kanoniki, da je zasedel francoski poslanik prostor v imenu predsednika francoske republike. Pred nedavnim časom je namreč Vatikan restaviral liturgične pravice, ki jih je uživala Francija iz za starih časov posebno v orientu. Ker je bil francoski kralj častni kanonik, je prešla ta čast na njegovega republikanskega naslednika. Dejstvo, da je gospod Doumergue protestant in prostozidar Svete stolice ni oviralo, da mu je dala na razpolago kanoniški stol.

— **Reparature v »Beli hiši«.** »New York Herald« poroča iz Washingtona, da se mora preseliti predsednik Coolidge, ker bodo izvršena v Beli hiši obširna popravila, v neko privatno hišo v bližini ameriškega parlamenta. Svoje pisarniške prostore pa bo ameriški predsednik kljub popravilom lahko uporabljal.

— **Alkohol v finskih lekarnah.** O uspehih prepovedi alkohola na Finskem nam podaja zgovorno ilustracijo statistiko o porabi alkohola v lekarnah. Alkohol se dobi namreč tam samo v lekarnah in to na podlagi zdravniškega recepta. Naravno je torej, da se je poraba alkohola v lekarnah silno zvišala. Leto 1925. so izdale lekarnice na podlagi zdravniških receptov: 930.000 litrov čistega spirta, 160.000 litrov konjaka in whiskeyja, 67 tisoč litrov južnih vin, 30.800 litrov rdečega in renskega vina in 1390 litrov šampanjca. Lekarnice so postale pravice trgovine s spiritozami ter morajo imeti v zalogi, da lahko ustrezajo vsem receptom, 135 različnih znamk.

— **Leveč za rekordi.** 30 letna gospa Mirta Hudleston, ki se je naučila šele lansko leto plavati, je preplavala nedavno Catalinski kanal (Kalifornija). Ona je prva ženska, ki se ji je to posrečilo. Ko se je zveljala iz vode, se je zgrudila nezvesta na zemljo. Zdravnik je ugovoril, da je na eni strani ohromela. Preplavala je kanal, ki je miljo širši od Rokavskega, na najozjem mestu v 20 urah in 42 minutah. Ves ta čas ni ničesar zavžila. Ko je imela pred seboj še ¼ milje, je izbruhnila v histeričen jok. Njen 11 letni sin, ki jo je spremljal v čolnu, jo je bodril ves čas s besedami: »Mama, ne odnehaj! Ko je bila nevarnost, da se par metrov pred ciljem onesvesti, so ji omogočili zadnji napor s tem, da so ji dali neki naravni cimet. Neki možakar je skočil iz čolna, plaval z njo vtrč ter hiteto ženo neprestano bodril, da naj vstraja. Končno jo je dvignil velik val ter jo zanesel k bregu. Med tem je z rokami samo še nekoliko pro forma plavala, dočim nog sploh ni več pregibala. Le s težavo je zlezla iz vode. Zdravniki so izjavili, da bi ne bila smela ostati v vodi niti četrt ure več. Toda, kaj zato, če ostane hroma, kaj zato, če umre? Glavno je, da more notirati sport zopet nov rekord...

— **Zverinski napad na dekleta.** V Černo-mercuro pri Zagrebu so izvršili te dni trije suroveži zverinski napad na mlado prodajalko. Dekle je bilo zvečer z neko prijateljico v neki gostilni na veselici. Ko se je vračala okrog dveh zjutraj sama domov, so prihiteli kakih 100 korakov od gostilne, v bližini Invalidskega doma, zanj trije možakarji, ki so jo jeli nadlegovati. Ker jim ni hotela biti na uslugo, so jo pretepli, nato pa jo vrstili posilili. Po izvršenem dejanju so ji ugrabili klobuk in 100 Din gotovine. S težavo se je privlekla deklica domov, kjer se je onesvestila. Zjutraj se je podala na policijo ter zadevo ovadila. Zdravniška preiskava je ugotovila, da je imela deklica po vsem telesu modre bunte in praske. Medtem ko se je pohotnežem ustavljala, se je prišla za bodičasto žico bližnje ograje, pri tem so se ji zasidale bodice v roko do kosti. Kljub temu, da dekle ni nobenega od napadalec poznalo, niti jih ni moglo zadostno označiti, je policija še isti dan vse tri izsledila. Lopovi so: mesarski pomočnik Rudolf Perjevič, zidarski pomočnik Josip Ivančič in mesarski pomočnik Vjekoslav Prinčič. Vsi trije so dejanje takoj priznali, vendar pa skušata mesarja zvaljati vso krivdo na zidarja, ki se pa izgovarja zopet, da je bil pijan. Pri njem je našla policija tudi okrvavljeni klobuk napadene deklice. Policija je izročila vse tri možakarje sodišču.

— **Hazardna igralnica trgovskih akademikov.** Profesorji trgovske akademije v Subotici so že dalje časa opažali, da izostajajo dijaki sumljivo pogosto od pouka. Vsled tega so se obrnili na policijo s prošnjo, da naj stvar pojasni. Policija je kmalu uspela. Ugotovila je, da so ustanovili fantje na periferiji mesta hazardno igralnico, v kateri so sedeli, mesto v šoli in doma pri knjigah po cele dneve do pozne noči, oziroma včasih tudi do ranega jutra. Več mladih hazardistov je zasačila policija, ki so jo spremljali tudi profesorji, in flagrantni. Osem glavnih grešnikov je bilo iz šole izključenih.

— **Neprevидno ravnanje z orožjem.** V Rogozi pri Mariboru je pustil neki gozdar v gostilniški sobi nabito puško. Neki delavec je pomeril s puško za šalo na okno nasprotne hiše, skozi katero je gledala gostilničarjeva hčerka. Puška se je izprožila in strel je zadel deklico ter jo tako težko poškodoval, da je med transportom v bolnico umrla.

— **Pomiloščenje.** Na predlog ministra pravde je bil razbojnik Ivan Gulin, ki je bil nedavno v Osijeku na smrt obsojen, pomiloščen na 20 let ječe. Gulin ima na vesti roparski umor, več roparskih napadov in več vlomov, ki jih je izvršil skupno s svojo tolpo.

— **Proevitanje tihotapstva v Rusiji.** Po najnovejših statističnih podatkih se je tihotapstvo v sovjetski Rusiji v preteklem letu zopet bolj razpaslo. Carinski departement je mnenja, da so razkrili carinski organi vsega skupaj samo desetino blaga, ki je bilo predmet tihotapstva ter cenijo vrednost vsega blaga, ki se je vtihotapilo, oziroma iztihotapilo, na 60.000 rubljev. Najbolj je razvito tihotapstvo na azijski meji, kjer tihotapijo z manjšimi predmeti, dočim se vtihotapljajo skozi obmejne države najdražji predmeti in to ne samo manjši, kot parfumi, nogavice in damsko perilo, temveč celo tehnični instrumenti, pisalni stroji in podobno.

— **Spomenik cesarice Elizabete v Meranu poškodovan.** V eni zadnjih noči so poškodovali neznani storilci spomenik cesarice Elizabete v Meranu. Cesarici so odbili glavo ter jo odnesli daleč proč. Bozenski prefekt je razglasil potom lepakov, da bo dejanje najstrožje kaznoval. Obenem pozivlja prefekt podrejene oblasti, da naj spomenik takoj zopet popravijo.

— **Sestanek, ki se je žalestno končal.** Nekaj trgovcev v Siracusi — tam zaana osebnost — se je smrtno zaljubil v neko 23 letno ženo, katere mož se je izselil v Ameriko. Zasedoval je objekt svoje ljubezni z vztrajnostjo, ki bi bila vredna kaj boljšega, toda zaman. Žena ni hotela o njegovi vroči ljubezni ničesar vedeti. Zato je sklenil, da pozikusi priti v njeno kamričo po zvijači. Preoblekel se je v brzojavno slova ter potkal sredi noči na vrata ljubljene žene. Toda tudi to pot je bil odklonjen. Drugi dan je žena stvar povedala svojim trem bratom. Ti so ji svetovali, da naj povabi trdovratnega don Juana zvečer v vežo na sestanek. Trgovci je prišel ob določeni uri ves srecen pred hišo. Našel je vrata samo priprta. Ko pa je vstopil, ga je zgrabilo šestero krepih rok in bratje žene so ga neumljeno premaknili. Jel je klicati na ves glas na pomoč. Na njegovo srečo je prišel kmalu mimo hiše karabinjer, ki ga je rešil nadaljnega trpinčenja ter ga spremil vsega razbitega in napol golega domov.

— **Razposajeni ameriški visokošolci.** Te dni je prišlo v Cambridge-u — ne v starem angleškem univerzitetnem mestu, temveč v Ameriki — do velikega pretepa med kakimi 500 visokošolci in par tucati policijskih stražnikov. Dijaki so prišli precej dobro razpoloženi iz gledališča. Eden od njih je hotel, da bi zamenjal neki policist z njim pokrivalo. Vsled tega je nastal prepri, ki se je razvil končno v tak pretep, da je moralo nastopiti vse policijsko moštvo ter so morali intervenirati vrhu tega ognjeveščaki. Policijske batine in mrzli curki vode so vroče krve sinove muz končno ukrotili. 42 študentov je bilo aretiranih, 80 policajev pa je moralo iskati zdravniško pomoč.

— **Malaria v Sovjetski Rusiji.** Po poročilu sovjetskoruskega zdravstvenega urada, oboli na Rusnem vsako leto 5.000.000 oseb za malarijo. Posebno močno je okužen Kavkaz, kjer oboli vsako leto za malarijo ¼ prebivalstva. Če prištejemo osebe, ki obole za malarijo v Georgiji, Armeniji in Azerbejdžanu, dobimo vsoto 2½ milijona. Samo v Azerbejdžanu umre vsako leto za malarijo 12.000 ljudi. Od železniških uslužbencev je bolnih ¼ na malarijo.

— **Mentor.** Uredništvo je prejelo 3.—4. številko tega dijaškega lista. Vsebinska: Sempronij Tiro: Iz dnevnika starega profesorja. (nadaljevanje). Joža Pogačnik: Slovo (pesem). S. Kranjec: Pred sto leti v turškem in tatarskem ujetništvu (konec). Trentar: Spomini na dr. Jan. Ev. Kreka, Janko Mlakar: Moja prva zimska tura. Prof. D. P. Rainer: Moja Rilke. Borošenko: V solnceu... (pesem). Fran Radešček: Med Malisori, Emil Fanič: Nihče me ne razume... Vlad. K. Arzenjev: Za dragocenim korenem. Dorošenko: Pa se bom vrnil... (pesem). E. Rakovec: Astronomske naloge. Delo najmlajših: Glasovanje o dijaških čepih. Naši pomniki. Mali obzornik. Važne knjige. Malo za šalo, malo za res. Na ovoju šah. — List se narača pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7 in stane za dijake Din 30.—, za druge Din 40.— na leto.

Ljubljana.

1.— **Predavanje dr. Albina Ogrisa.** Sinoči ob 18. je imel novoimenovani docent juridične fakultete g. dr. Albin Ogris svoje nastopno predavanje »O rentabilitetni statistiki delniških družb v Sloveniji za leta 1919 do 1925.« Predavatelj je v uvodu najprej definiral rentabilitetno statistiko v primeri z ostalo statistiko delniških družb, nato pa prešel na stvarno razmotrivanje rentabilitetne statistike v Sloveniji. Predavatelj je obdelal ves material strogo znanstveno in objektivno natančno. Iz podatkov, navedenih v njegovem predavanju je razvidno, da je rentabiliteta naših delniških družb znatno padla, tako glede dividendnih odstotkov, kakor tudi glede absolutne vsote dobička vseh delniških družb v Sloveniji. Šele leto 1925. kaže v gotovem oziru preokret na boljše. Predavanju g. dr. Ogrisa je prisostvovalo častno število občinstva, med drugimi tudi rektor dr. Lukman, mnogi univerzitetni profesorji, akademiki in številno ostalo občinstvo. Dr. Ogris je bil ob zaključku svojega predavanja od občinstva toplo aplavdiran.

1.— **Recitacijski večer.** Dne 8. marca se bo vršil v dramskem gledališču recitacijski večer pesmi Srečka Kosovele. Pokroviteljstvo večera je prevzela častna dvorna dama gospa Franja dr. Tavčarjeva. Sodelovali pa bodo g. Mila Šaričeva, g. Slavko Jan in g. Ciril Debevec. Ker je čisti dobiček namenjen za izdajo Kosovelovih pesmi, opozarjamo že danes na to prireditvev in apeliramo na vso kulturno javnost, da se je v dostojnem šte-

vilu udeleži. Odbor za založbo Sreško Kosovelevo literarne ostaline.

— **Odbor Splošnega ženskega društva** priredi v nedeljo, 20. t. m. točno ob 10. dopoldne v dvorani univerze javno predavanje. Predava gospa Minka Govekarjeva o življenju in delovanju jugoslovanske pisateljice Zofke Kvedrove.

— **Alkoholizem.** Zdravstvena predavanja prosvetnega oddelka Delavske zbornice so vzbudila med ljubljanskim delavstvom veliko zanimanje. Tako se je zbralo na zadnjem predavanju g. dr. Vrtočca 300 delavcev in delavk. V ponedeljek 21. t. m. ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani Mestnega doma priredi omenjeni oddsek predavanje o alkoholizmu. Predaval bo g. oficijal rahor. Predavanje bodo spremljale skioptične slike.

1.— **»Ljubljanski Sokol«** vabi tem potom vse svoje člane in članice ter vse brate Sokole in prijatelje Sokolstva na svojo tradicionalno maskarado, ki se vrši na pustni torek 1. marca t. l. v vseh prostorih »Narodnega doma« pod geslom »Umetno slavlje v Yokehamu«. — Kakor poslednja desetletja, se članstvo tudi letos ne bo vabilo s posebnimi vabilii. Vsakdo dobrodošel! Predpriprave razodevajo, da bo letošnja maskarada prešlaša vse njene prednice in to v dekoraciji in v udeležbi mask. Vsi prostori Narodnega doma bodo vseveteli v bajen japonski vrt, ki bo poln opojnosti eksotičnih cvetov in belih akacij ter barvitosti in solnastosti vstočnih dežel. Dekoracije se izvršujejo pod spretnim umetniškim vodstvom našega brata Skrušnja. Priglasilo se je že tudi lepo število originalnih skupin. Ravljoni bodo dobro oskrbovani ter zadostno založeni tudi z raznimi brezalkoholnimi sadnimi sokii. — Predprodaja vstopnic v društveni pisarni (Narodni dom), dnevno, počenši s 24. t. m. od 5. do 7. zvečer.

1.— **Kakšna bo »Predpustna otroška čajanka Atene«?** povprašujejo. Zbrali se bodo stari in mladi k nedolžnemu veselju. Otroci sredi dvorane, starši ob čaju in muzicah krog in krog nje. Godba bo svirala, priljubljeni profesor, prijatelj mladine, bo vodil in urejeval veseli drobiž. Posamezniki in skupine bodo nastopile s pripravljenimi ali ad hoc sporedom, malinovcem in slaščice bodo vabile, pestre igrčke se smehljale.

1.— **Na Merkurjevem jour fixu,** ki se vrši v sredo, dne 23. februarja 1927 ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Kazine, proslavimo na predvečer petdesetega rojstnega dne zaslužnega društvenega predsednika g. dr. Frana Windischerja, na kar še posebej opozarjamo. Vstopnine ni. Sodelujeta društveni orkester in pevski zbor. Odbor Trg. društva Merkur.

— Na vlaku! Zadnje dni je potovala neka vesela družba v vlaku, ki se je dobro zabavala. Na predlog g. Beliča je ista družba nabrala za najbudejše Din 37.—, katere je gospa soproga imenovanega oddala Podpornemu društvu slepih v Ljubljani, Wolfova ulica št. 12. Prav srčno se zahvaljujemo vsem p. n. darovalcem zlasti pa g. B. — Podporno društvu slepih v Ljubljani.

1.— **Policijski drobiž.** Polcija ni aretirala nobene osebe, kar je tudi v Ljubljani nazadnje redkost. — Dve ubogi ženski sta ovadeni radi tega, ker sta nabrali na kolodvoru, ali kakor pravi mrzli uradni ton: »ukradli«, premoga v ogromni vrednosti 13 dinarjev. — Posesnika Kmeta Franca v Zg. Šiški je neki goljuf osleparil za 4½ kg gosjega puha. — Rod pretvezo, da ji preskrbi s pomočjo svojih zvez in protekcije stanovanje, je izvalil neki C. iz delavčeve žene K. 287 Din, češ, da ji rabi za kolke. — Gospodični Anici Zabukovec, bančni uradnik v Stritarjevi ulici, je neznani vlomilec odnesel v četrtki v opoldanskem urah iz stanovanja raznih dragocenosti v vrednosti 5000 Din. — Prijavljena je ena nezgoda v pianosti, en hišni prepri, en slučaj vmešavanja v uradno službo in pet prestopkov cestnopolicijskega reda.

IZ URADNEGA ZDRAVSTVENEGA POROČILA ZA LETO 1926.

Tudi v preteklem letu se je opravljala služba šolskega zdravnika v istih smereh kot prejšnje leto; šolski zdravnik je obiskoval zaporedoma vse šole ter preiskaval šolsko mladino. Učence, ki so se mu zdeli sumljivi kakke bolezni, je napotil k natančnejši preiskavi v mestno posvetovalnico. Istočasno je zdravnik naprosil razrednike, da mu pošljejo v to posvetovalnico vsakega otroka, ki bi se jim zdel slaboten ali bolan; razredniki so se temu navodilu hvalevredno odzvali.

V splošnem se je na konstatiralo v preteklem letu, da se je stanje šolske mladine zboljšalo. Nič več ni toliko v rasti zaostale mladine, manj je rahitčnih otrok, opazalo se je nadalje, da so se tudi slabokrvnost in druge oblezni, ki so se tako grozno pomnožile med vojno in po vojni, v preteklem letu zmanjšale, in da izgleda zdravstveno stanje mladine veliko boljše kot pa prejšnja leta. Vse to je pripisovati seveda delnemu zbolšanju stanovanjskih razmer, kakor tudi bolj urejenega socialnega stanja. Da pa zdravstveno stanje ljubljanske mladine še ni zadovoljivo, ni pričakovati toliko časa, dokler se prej omenjena faktorja ne zboljšata. Na vsak način pa moramo biti začasno zadovoljni, če prebiramo statistiko zdravja šolske mladine v drugih mestih držav, ki so tudi med in po vojni trpele. Veliko je pripomočilo k zbolšanju tudi poprava šolskih poslopij v poletnih počitnicah. Edino kar mora še ponovno šolski zdravnik omenjati je to, da šole še vedno ne dobivajo zadostne množine prašnega olja.

Delovanje šolske posvetovalnice se je tudi v tekočem letu izkazalo potrebno. Oglasilo se je v spremstvu svojih starišev 343 otrok, kjer se je vsakega otroka natančno preiskavalo, opozorilo navzoče starše in pismenim potom tudi razrednike. Navsetovalo se je staršem, kako otrok v najkrajšem času doseže zopet zdravje. Napotilo se je one otroke, katerih starši so v raznih bolniških blaginjah k pristojnemu zdravniku dotične bolniške

blagajne, ubožnim je pa mestna občina sama preskrbela brezplačno zdravljenje in zdravila.

Končno naj sledi še zdravniško poročilo poseta mestne posvetovalnice, oddelek solnjenja, slabokrvni rahitični, rekonvalescenti itd. so imeli brezplačno solnjenje v svrhu zdravljenja in ukrepitev telesa z višinskim solncem.

Uspehi tega solnjenja se morajo imenovati naravnost dobri in gotovi, da je bila potreba upeljave tega zdravilnega pripomočka nujna. Solnčilo se je vsak delavnik od 2. do pol 6. ure in nabralo se je toliko otrok, da so morali mesece čakati na solnjenje, ker mestni fizikat s svojim osebjem in samo enim višinskim solncem ni mogel zadostiti temu navalu in ne pogrešati tudi dopolne svojega osoblja. Vsekakor sledi iz mnogostevnega obiska otrok za solnjenje, da bo treba misliti nato, da se vpelje solnjenje tudi dopolne. Solnčilo se je 238 otrok. Doziranje solnjenja je določil zdravnik, kakor tudi število obsevanj. Povprečno pride na vsakega otroka 18 obsevanj od 5 do 25 minut, torej 4284 obsevanj.

Zaradi izvršnih uspehov, ki so jih opazili tudi starši, je pričakovati v prihodnjem času še večjo uporabo te naprave.

V šolskih počitnicah je tudi letos odšlo na počitniške kolonije do 200 otrok, za katere je izdatno prispeval mestni magistrat. To akcijo je izvršil Pomladek Rdečega Kriza skupno s Kolom Jugoslovanskih sester in mestnim magistratom.

Mesto nima primerne zavetišča za zapuščeno mladino. Tako zavetišče je neobhodno potrebno; dalo bi se z majhnimi stroški postaviti kot prizidek mestnega zavetišča za onemogle. Skupno vodstvo in gospodinjstvo obeh zavetišč bi pripomoglo, da bi bili vzdrževalni stroški neznatni.

(Dalje prih.)

ZAGREBSKI BOLNIŠKI SKANDAL.

Predvčerajšnjim ponoči je izvršil v Zagrebu poizkus samomora bivši ruski huzarski polkovnik Vladimir Bektejev.

Bektejev je prebil kritični večer v svoji navadni družbi. Bil je popolnoma miren, da navidez zelo dobro razpoložen. Ko se je vrnil s svojim bratom domov, si je poglaval v temni sobi v prsi »dum-dum« kroglo. Ko je prihitel v sobo njegov brat, ki stanuje v sosedni sobi, ga je našel v mlaki krvi težko ranjenega na tleh. »Dum-dum« krogla mu je prsni koš strašno razmesarila.

Brat ga je dal nemudoma prepeljati v bližnjo garnizijsko bolnico, v garnizijsko bolnico pa zato, ker je bila najbližja in ker je domneval, da ga bodo kot polkovnika siljevalno sprejeli. Toda motil se je, garnizijska bolnica je sprejem oddlonila.

Nato so odpeljali težko poškodovanega ruskega polkovnika, ki je močno krvavel, v zakladno bolnico, toda tudi tu so ga odklonili, češ, da nimajo prostora.

Vedno tega ni preostajalo drugega, kot da so izpostavili težko poškodovanega nadaljnim mukam ter ga prepeljali v oddaljeno bolnico usmiljenih sester. Tudi v hiši »usmiljenca« je izjavil zaspani vrtar, da ni »prostor«. Razjarjeni spremljevalci nesrečnega samomorilca so udri ključu temu s silo v bolnico, nakar je bil Bektejev sprejet.

Po posredovanju ruskega generala Adlerberga je bil sprejet Bektejev včeraj vendarle v vojaško bolnico. Njegovo stanje je zelo opasno.

Vzrok poizkušene samomora so bile obupne gnotne razmere: Bektejev je bil že dalje časa brez posla in zaslužka.

Njegov poizkus samomora je izzval v krogih ruskih emigrantov splošno sočustvanje in globoko obžalovanje.

Križev pot ruskega polkovnika iz bolnice v bolnico mora vzbuditi v vsakem kulturnem človeku indignacijo. Take razmere se nam obetajo skoro tudi v Ljubljani. Skrajni čas je, da se merodajni faktorji zganajo ter take kulturne skandale onemogočijo.

DOPIS.

Cenjeno uredništvo! V soboto 12. t. m. se je pripetil pri nas napad mariborske Orjune in ker sem čital v »Jutru« neresnično poročilo, si dovoljujem kot abo-

nent vašega lista poročati resnico. Ker je pust, je hotela mladina plesati in priredili smo v soboto planinski ples. Povabljeni so bili Nemci in Slovenci. Ni pa res, da je veselico priredil Mannerge-sangverein, kakor proča »Jutro« dne 8. t. m. V soboto zvečer smo zvedeli, da je izstopila iz vlaka na Fali 30 orjunašev. Ob 7. uri zvečer so prišli po dva in dva v trg v gostilno »Autor«. Zbralo se je na veselico precej občinstva, med njimi okoli 30 Slovencev z županom gosp. Pušnjakom. Ob pol 11. uri je prišlo 8 orjunašev v I. nadstropje kjer se je vršila veselica. Hoteli so izsiliti vstop v dvorano. Mi smo jih opozorili, da imajo vstop samo vabljeni gosti, nakar so pokazali povabilo, katero pa so prejeli od tukajšnje Orjune. Pri tem prepiru sta na cesti eksplodirali dve bombi, s katerimi so nas hoteli v strah spraviti. Mi pa smo jih pograbilili in vrgli čez stopnice. V pritličju je dobil vsak par zausnič, nakar je bil vržen na cesto. Med tem so prišli 4 domači orožniki, ki so Orjunaše polovili ter so jih odgnali. Enega, ki se je zapostavil, so aretirali. Pozneje so prišli Orjunaši nazaj k orožniški postaji ter so grozili, da bodo spustili, ako orožniki aretirane Orjunaše ne spuste, vojašnico v zrak. Do kakega incidenta ni prišlo, ker je orožništvo pridno stražilo. Umevno je samo posebi, da orjunašev nismo mi povabili, kakor jutro piše, ker mi smo veseli, če imamo mir. Povabila jih je tukajšnja Orjuna. — Veselica je trajala do 3. ure zjutraj ter je bila zelo animirana. — To resnici na ljubo. — Sv. Lovrenc na Pohorju.

Sport.

Smuške tekme v Bohinju. Prvotno samo za pograničarje določena smuška tekma v Bohinju v nedeljo, dne 20. t. m. se razširi v toliko, da pri isti zajedno tekmujejo lahko tudi smučarji civilisti izven konkurence. Na to tekmo je priklopljena na 6 km daleč damsko smuška tekma, za katero je določeno 3 nagrad. Prijavnine ni. Zaključek prijavnice na Tourist-Office Boh. Bistrica do 19. februarja do 18. ure. Skupni odhod na start 20. februarja ob 8. uri, start ob pol 11. uri, razglas izida in razdelitev daril ob 16. uri v jedilnici hotela »Markeš« na Bisfrici.

Briljanten skok norveškega smučarja. Na takozvani Odnas skakalnici pri Oslu je skočil 18-letni norveški smučar Ruud 72 m daleč. Ruud je dosegel že prošlém letu 70 in pol metra.

Pylejev »teniški cirkus« se razide? Suzana Lenglova, Richards in Kinsey so se baje ločili od svojega managerja Pyleja ter se bodo podali v Evropo pod vodstvom novega managerja Doc Kelta. Odigrali bodo skupno 15 iger in sicer v Berlinu, Dublinu, Pragi in na rivieri.

Kako je v Nemčiji sport razširjen, je razvidno iz velikega števila raznih sportnih listov. Izhaja jih namreč 509 in to vliče temu, da posvečajo vsi dnevniki precej prostora sportnim vestem.

Sportniki župani. Belgijski kralj je imenoval več novih županov in med njimi se nahajajo prvič tudi sportniki. Najmlajši belgijski župan je napadalec sportnega kluba Tongeren, ki bo v kratkem promoviran doktorjem zdravilstva. Tudi kot župan bo ostal zvest nogometu. Novi župan mesta Humbek pa je dolgoletni masseur istoimenskega kluba. Zdi se pa, da mu županska čast ne dela preveč preglavice, kajti vsako nedeljo še vedno pridno masira igrače prvega moštva.

V Monakovem ne razumejo nobene šale. Radi prepovedane reklame je obsodilo pristojno sodišče v Monakovem F. C. Bayern na 200 mark globe. Povod tej razsodbi je dalo dejstvo, da so »Bavari« pred tekmo proti augsburškemu »Svabom« naznanili na svojih letakih sodelovanje napadalca Böttingerja,

ki se pa igre seveda ni vdeležil. Kakor navaja utemeljitev razsodbe, je bila kazena samo radi tega tako nizka, ker je navzlic tej reklamni primeroma malo gledalcev prisostvovalo igri. — Dunajski list, ki prinasu to vest, pripomi, da se bo ta razsodba zdela Dunajčanom neumestna. Koliko se gresi v tem pogledu ravno na Dunaju. Za prvenstvene tekme postavijo klubi res prvovrstna moštva, pri prijateljskih tekmah pa se dela v tej točki vse preveč domače.

Huddersfield je napravil dobro kupejo. Angleške sobotne nogometne tekme so prinesle velika presenečenja. Rodiegla so namreč vodila moštva Newcastle, Burnley in Sunderland. Huddersfield, ki je premagal Sheffield Wednesday 4 : 3, se je pomaknil s tem na drugo mesto. Zanimivo je, da je Kelly, ki ga je odkupil Huddersfield od Sunderlanda za drag denar, zabil kar tri gogle za Huddersfielda in tako odločil zmago. Ni izključeno, da si bo Huddersfield z igračem Kellyjem priboril prvenstvo. Stanje v prvi ligi je namreč sledeče: 1. Newcastle (37 točk) pri 28 igrah, 2. Huddersfield (36, 28), 3. Burnley (35, 28) 4. Sunderland (35, 29). Na zadnjem mestu je Westbromwich (16, 27) in na predzadnjem Everton (18, 29).

Lloyd zavaruje vse. Prva igra Kanadijcev je bila pri Lloyd v Londonu zavarovana za 16.000 šv. K za slučaj, če bi na dan tekme presegala temperatura mejo od + 5° navzgor ali — 10° navzdol. Zavarovalnica bi se bila morala izplačati tudi v slučaju, če bi na dan tekme tekom 6 ur, vračunivši čas igre, bila padavina 3 mm. Prihodnja nedeljska igra Kanadijcev je zavarovana za 10.000 šv. K.

Gospodarstvo.

LIPSKI SEJMSKI URAD (LEIPZIGER MESSAMT).

Termini:

Splošni vzročni velesejem od 6. do 12. marca 1927.
Cevlarski in usnjarski velesejem od 6. do 9. marca 1927.
Tekstilni velesejem od 6. do 9. marca 1927.
Tehnični in stavbeni velesejem od 6. do 13. marca 1927.
Obratno - tehnični velesejem od 6. do 20. marca 1927.

Vizum:

Nemški vizum je za obiskovalce lipskega velesejma brezplačen če ga posreduje častno zastopstvo. Zaračunajo se samo poštni stroški za priporočeno pismo in se nam ima v o svrhu poslati s potnim listom Din 15.—. Avstrijski tranzitno vizum je nepotreben in zadostuje, če se izkaže s sejmsko legitimacijo in potnim listom.

Sejmska legitimacija

stane Din 40.—. Kdor želi adresar, stane isti za splošni velesejem Din 40.—; za tehnični velesejem Din 25.—; za tekstilni velesejem Din 7.—. Adresarje se naroči in plača pri častnem zastopstvu, dobi se jih pa proti izmenjavi kupona v Lipskem na zbirališču Jugoslovonov Katharinenstrasse 44-I.

Znižane vozne cene:

Na vseh nemških državnih železnica ima obiskovalci lipskega velesejma 25 odstotni popust. Vozne listke, katere izdaja samo častno zastopstvo, se mora nabaviti obenem z legitimacijo za tje in nazaj in imajo 17-dnevno veljavo in sicer za vožnjo v Lipsko od 3. do 9. marca ter za vožnjo iz Lipskega od 6. do 19. marca t. l. Vožnja se lahko tja in nazaj po enkrat prekine. Listki za vožnjo samo tja ali samo nazaj se ne izdajajo.

Na jugoslovanskih železnica je dovoljen baje tudi 25 odstotni popust ni pa ministrstvo izdalo še tozadnega odloka.

Stanovanje v Lipskem stane z vsemi priključinami od zlatih mark 2.— do 10.—.

Povprečni stroški potovanja in bivanja v Lipskem:

Vožnja tja in nazaj stane od Din 1040 do 2230 Din. Visokost cene zavisi od proge in razreda.

Za časa lipskega pomladnega velesejma se bodo izdajali pri Wohnungsnachweis des Leipziger Messamtes, Leipzig - Hauptbahnhofe kuponi po z. M. 1.60 za katere se bode dobilo od 6. do 12. marca pri »Messhauswirtschaften« v notranjosti mesta ter od 6. do 20. marca na tehničnem velesejmu v jedlinih dvoranah dobro in zadostno kosilo oziroma večerjo.

Prehrana in stanovanje se računa približno na 130 do 150 dinarjev.

Častno zastopstvo lipskih vzorč. velesejmov Stegu in drugi, Ljubljana.

Ljubljana, 18. febr. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupčijski zaključki.) Vrednote: inv. pos. 86—0, Vojna škoda 0—835, zast. in komun. Kranj. 20—22, Celjska posojilnica 195—198 (197), Ljubljanska kreditna 150—0, Merkantilna 99—100, Prašedion 92—0, Kreditni zavod 170—180, Strojne 85—0, Trbovlje 0—420, Vevče 120—0, Split cement 725—0, Stavbna 55—65, Sešir 104—0. Blago: Zaključeni 5 vagonov lesa. Tendence za les živahnejša, za deželne pridelke čvrsta.

Zagreb, 18. febr. Devize: Dunaj izpl. 801—804, Berlin 1348.95—1351.95, Italija izpl. 246.01—248.01, London izpl. 275.976—276.776, Newyork ček 56.75—56.95, Praga izpl. 168.3—169.1, Švica izpl. 1094—1097.

Curih, 18. febr. Beograd 9.135, Berlin 123.20, Newyork 519¹⁵/₁₆, London 25.22125, Pariz 20.385, Milan 22.55, Praga 15.405, Budimpešta 90.90, Bukarešta 3.02, Sofija 3.75, Varšava 58. Dunaj. 73.225.

NEKAJ TURŠKIH BESED, KI SO PRESLE V JUGOSLOVENŠČINO.

Majmun — opica.
Topčič — artilerija.
Top — top, žoga.
Saraf — bankir, menjalec.
Berber — brivec.
Dürkkjany — dučan, prodajalna.
Pamuk — bombaž, vata.
Kerevet — postelja, krevet.
Boja — barva.
Pendžere — okus.
Sandžak — zastava.
Zana'at — obrt.
Kujumdži — zlatar.
Kavedži — kavarnar.
Sanduk — blagajna, zaboj.
Kestane — kostanj.
Arslan — oroslan, lev.
Pirindž — med (mesing); rič.
Jejtun — oljka, olje.
Papač — copata.
Zabtiye — policija.
Hajduk — ropar.
Salata — salata.
Tuz — sol.
Cizmedži — čevljar.
Cizme — škorenj.
Mamuz — ostra.
Corba — juha.
Sat — ura.
Findžan — skodelica.
Ferman — odlok, ukaz.
Nišan — znak; meriti.
Seker — šečar, sladkor.
Fasulja — fižol.

SVETLA GLAVA

PEČE LE Z

Dr. OETKER-JEVIM BACKINOM

Ch. Lucieto:

60

Spomini francoskega vojnega detektiva.

— Torej skratka, je dejal policijski komisar, je bil to navaden cestni napad. Ali nam morete dati osebni popis svojih napadalec?

— To je čisto izključeno: v temi sem ju komaj videla in izginila sta kot kafa.

— To je vsega obžalovanja vredno, je odvrnil komisar. Vendar pa bomo vse storili, kar je v naši moči, da najdemo oba bandita.

Zapisal je vse predmete, ki so ji bili ukradeni, in prosil jo je za ime in naslov. Ni mi treba omeniti, da je dala uradniku čisto napačne podatke. Ko jo je vprašal, ali naj jo spremlja domov, se mu je zahvalila za to vljudnost. Nato je policija odšla.

Kohr pa je samo čakal na to. Ko se je množica nekoliko razšla, se ji je približal, spregovoril z njo par besed in dejal portirju pivnice, naj pokliče kak taksi. Pripravljaj sem se, da jima sledim, ko je nekdo pokliči roko na mojo ramo. Naglo sem se obrnil in spoznal Jamesa Nabodyja, ki mi je židane volje pomignil z očmi, naj mu sledim.

Komaj sva bila izven pivnice, sem ga vprašal: —No?

— No! Imam pismo! Moji ljudje so to napravili. Če Vam je prav, stopiva k Vam in pogledava, kaj tiči v pismu.

— Izburno! Jaz grem naprej. Sledite mi čez nekaj časa. Čeprav se nimamo ničesar bati pred švicarsko policijo, je vendar bolje, da vsaj za enkrat ničesar ne izve o tej zadevi.

— Well, to je tudi moje mnenje, idiva! In sledeč drug drugemu sva izginila v temni noči...

37. poglavje.

Imeniten plen.

Ko sva bila prišla v hotel, kjer sem stanoval in kojega posetniki so bili Francozi, navdušeni patrijoti, se je James Nabody najprej prepričal, da naju nihče ne more poslušati in da lahko delava v popolnem miru. Nato je razpečatil zavitek, ki sta ga bila njegova dva agenta iztrgala Irmi Staub.

Nahajalo so se v njem različne listine, tičoč se švicarske armade, ki jih seveda ne morem tukaj objaviti, pa tudi podatki o nemških špijoni, ki so delovali v Franciji, zadaj za našo fronto, in ki so me prav posebno zanimali.

Vsa ta poročila so bila naslovljena na nemško špijonažno središče v Bernu. Bila so tolike važnosti, da sem sklenil nemudoma odpotovati v Pariz po aretaciji ženevskih špijonov.

K sreči se je nahajala med ugrabljenimi poročili listina, na kateri je Kohr lastnoročno s podpisom potrjeval, da je prejel vse listine, ki se tičejo vojaške obrambe švicarske Republike. To je bilo važno. Kajti na podlagi te listine sem ga lahko dal aretirati od švicarskih oblasti. Vsekakor je bilo treba, da se žurim, kajti čeprav menda Irma Staub ni vedela, kaj se vse nahaja v tem zavitku, je bila gotovo tako pametna, da je nemudoma obvestila svoje sokrivce, naj se umaknejo.

Nato sva odhitela z Nobodyjem k šefu švicarske vojaške policije.

Sprejel naju je takoj. Predstavil sem mu svojega kolego, ki ga je po imenu poznal, in odkril sem mu na podlagi ugrabljenih listin, da pripravljajo one dni nemška armada napad na Švico.

Visoki uradnik je bil kot od strele zadet in ni mogel verjeti niti svojim očem, niti svojim ušesom. Telefoniral je takoj generalu W..., ki je bil takrat vrhovni poveljnik švicarske armade in na zahtevo tega sva se z Nobodyjem kljub pozni nočni uri nenadoma odpeljala z avtomobilom v glavni stan švicarske armade. Tu je bilo vse narobe. Skozi dvojni kordon oficirjev vseh vrst so nas vedli v delavni kabinet, na pragu katerega nas je čakal general W. S par besedami sva mu razložila zadevo in kljub temu, da je bil man germanofil, je spoznal njeno velikansko važnost.

(Dalje prihodnjič.)

F. Britten Austin:

Pariška obleka.

II.

Šla sva za gospodom Dieulafoyem v klet, katere oboki so se nahajali pod prodajalno ter prišla do jeklenih vrat safeja. Na safeju ni bilo nikakih sledov nasilnega vlom.

»Ali hočete odpreti safe, gospod Dieulafoy?« je dejal šef. »Rad bi videl, kako funkcionira.«

Mali juvelir je zavrtel gumb kombinirane ključavnice, odprl zunanja vrata, vzel iz žepa ključ in odprl tudi notranja vrata. Na etažah so bili nagromadeni kupi etuijev za dragocenosti.

»Tukaj so bili diamanti« je dejal Dieulafoy in pokazal na etažero.

Quentin Quayne prikima ter pripomni:

»In gospod Monnier je bil zraven, kakor sklepam?«

»Da,« odvrne gospod Dieulafoy, »tukaj je stal«. Dieulafoy pokaže prostor poleg sebe pred odprtimi vrati. Šef mirno stopi na označeno mesto.

»Ali hočete sedaj zakleniti vrata?«

Gospod Dieulafoy jih zapre, toda še predno so bili spuščeni zapahni nad notranjimi vrati, zazveni nekaj kovinskega na tleh. Mr. Quayne je spustil na tla šop ključev, s katerimi se je igral najbrže radi nervoznosti. Oba moža se hkrati pripogneta, da pobereta šop. Mr. Quayne je bil spretnější in ga je prvi dosegel. Gospod Dieulafoy se zopet obrne do safeja, spusti zapahe in zavrti ključ.

»Tako,« je dejal, »sem zaklenil ob štirih safe in sigurno sem, da je bilo v njem vse v redu.«

Quentin Quayne se je smehljaj.

»Ali ne bi sedaj zopet odprli safeja, da pogledate, če vam nič ne manjka,« je dejal veselo.

»Toda, dragi moj! Saj smo ravno sedaj videli; saj sem se ravnokar prepričal, da nič ne manjka,« je protestiral mali juvelir. »To je pa res odveč.«

»Kljub temu,« se je smehljaj šef, »vas prosim, da pogledate.«

Gospod Dieulafoy je še enkrat odprl duri in pogledal notri.

V istem trenutku zakriči in obrne k meni svoj obraz, ki je bil še bolj bel, kakor poprej.

»Biseri komtese de Soint Menen!« je jekal. »Ravno sedaj so bili še v ozkem rdečem etuiju. Prisegel bi, da sem jih prej še videl.«

Mr. Quayne mu prijazno pomoli ozek rdeč etui.

»Ali je to, gospod Dieulafoy!« vpraša.

»Juvelir hitro zgrabi za etui, odpre pokrov, pogleda bleščečo vsebino, zopet zapre pokrov in naju pogleda s strmenjem.«

»Toda kako,« vzkligne, »kako ste mogli to storiti? Prisegel bi, da sem imel obrnjene oči ravno do tega etuija, medtem, ko sem zapiral vrata. Ravno tako, kakor sem imel obrnjene oči danes ob štirih popoldne na etui s kronskimi diamanti.«

»Gospod Dieulafoy,« pravi mr. Quayne dobre volje, »pokazal sem vam, kako so izgledali vaši diamanti. Stavim, kar hočete, v tem trenutku, ko ste zapirali duri, je gospod Monnier že nekako obrnil vašo pozornost drugam.«

»Monnier?« zahrope mali juvelir in strmi neverjetno v naju. »Da — sedaj se spomnim — spustil je svoje ključ na tla. Ravnotako,

kakor ste to storili sedaj vi, — oba sva se sklonila, najini glavi sta trčili skupaj..., tega ne morem verjeti! Monnier je moj prvi pomočnik, mož, vreden mojega zaupanja... dvajset let dela z menoj... in ni še nikoli zagrešil najmanjše nepravilnosti...«

»In vendar,« pravi mr. Quayne, »vas je pri tej priliki oropal. Zaprite svoj safe — sedaj bom stal malo bolj oddaljen«, je pripomnil smehljaje. »Potem odidemo gori. Rad bi slišal kaj več o tem Monnierju.«

Juvelir je zaprl svoj safe in je še spotoma iz kleti protestiral proti vsaki misli, da bi izvršil tatvino Monnier. Gotovo, Monnier je vedel, da so bili diamanti tu, toda, da bi mož tako nedotakljivosti... tako, dobro situiran mož! In končno, ... kam bi bil neki vtaknil diamante? Kljub brezmejnemu zaupanju, ki ga je imel do svojega pomočnika, je juvelir v prvem razburjenju radi tatvine, preiklal osebno tudi Monnierja, kakor vse ostale.

»To ni bil kak majhen etui,« je zaklical, »bil je petdeset centimetrov dolg, dvajset širok in petnajst visok. Moral bi ga najti pri njem, če bi ga imel v obleki. Stal sem vendar še ob šestih pri vratih in sem vse pretipal z lastnimi rokami. On jih ni mogel vzeti seboj, — o tem sem prepričan.«

Šef se je zopet zleknil v konforten naslanjač. »Hm,« je menil »toda še predno ste koga sumili, je vzel etui seboj pod suknjo. Ali se morete sedaj spomniti na vsak gib gospoda Monnierja, potem, ko ste prišli po stopnicah gori?«

»Da, bila sva skupaj v prodajalni do trenutka, ko sem šel ob petih zopet doli in odkril tatvino.«

»In, ali ni gospod Monnier z nobenim go-

voril izven trgovine, ali ni mogoče postregel kakega kupca?«

Dieulafoy je trenutek premišljeval.

»Da. Ravno, ko sva prispela gori, ob štirih, je telefoniral nekemu klientu, za katerega je nekaj pripravil.«

»In je klient prišel?«

»Da, dvajset minut po štirih. Monnier ga je postregel. Kupec je vzel s seboj zavojo, — bil je to srebrni črnilnik iz časov Ludvika XV. Črnilnik je bil tu v reparaturi.«

»Ali poznate tega kupca?«

»Ne, nikoli ga nisem videl, dokler ni prinesel črnilnika. Približno pred štirinajstimi dnevi... krasno delo.«

»Saj je vendar povedal svoje ime.«

»Gospod Dieulafoy pogleda v knjigo, ki je ležala na njegovi pisalni mizi.

»Gospod Dufournier, Avenue Kleber 984.«

»Ali je kdo tam s tem imenom? Saj imate tu adresar.«

Gospod Dieulafoy vzame adresar v roko, išče ime, njegov kazalec drži nervozno preko vrst. Nato strese Dieulafoy z glavo in z vidnim razburjenjem prične iskati v cestnem seznamu. Nato se obrne k nama in roka, ki je ležala na odprti knjigi se mu je tresla.

»V avenuji Kleber ni nikakega Dufourniera... sploh ni nikake številke 984...«

»Potem je vzel diamante s seboj ta vaš gospod Dufournier. Brez dvoma je čakal še več dni na telefonsko poročilo, da so vzeli diamanti iz safeja. Prvi korak, da najdemo gospoda Dufourniera je, da najdemo gospoda Monnierja. Vi veste gotovo kje stanuje.«

»Pri svoji materi v Rue de Courcelles.«

»Lepo. Moj avto čaka še zunaj. Najprej hočemo obiskati tega gospoda Monnierja.«

(Nadaljevanje prih.)

Tri lepa skladišča

Avd. Tomažičevi hiši, Dunajska cesta 9 — Zglasiti se je radi poljudanja pri hišnici v tamošnji veži, kjer se dobi tudi nadaljna pojasnila. Najemnina po ponudbi in dogovoru.

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najfinjši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

„GROM“

CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDI-
CIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brsojavkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

Najboljši šivalni stroj in kolo

je edino le

GRITZER in ADLER

GRITZER in ADLER

za dom, obrt in industrijo
v vseh opremlah.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Prak v vazenju in azaloz.

Večletna garancija

Delavnica za popravila.

Mazo cene, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

OGLAŠUJTE V
NARODNEM
DNEVNIKU!

TRIKO-PERILO

za moške, žene in otroke,
volna v razlikih barvah, rokavice,
zavrtice, dokolenice, nahrbtniki
za tolarje in lovce, dežniki, kloti,
šolci, kopalni ročaji, palice, vilice, noži, žarje,
potrebščine za šivilje, krojače,
čevljarje, in brivce

edino le pri trvdiki

JOSIP PETELINC

LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 para, debelo tiskano
Din 1.—.

Prodaja se ceno

kompletni nemško-angleški slovar in nekaj angleških knjig. — Naslov pove upravo Nar. Dnevnika

Knjigovodkinja

bilancistka, samostojna moč z večletno prakso, večja korespondence in strojeopisja išče službo v mestu ali na deželi. Nastopi takoj. — Ponudbe prosijo na upravo lista pod »Točna«.

Sostanovalca

iščem. 170 Din mesečno. Kje, pove uprava tega lista.

Kurivo!

Pogačnik, Bohoričeva 5.
(Tabor), Telefon 406.

Ullstein's Weltgeschichte

6 knjig, elegantno vezane, za Din 1200. — na prodaj. Naslov v upravi.

Oddam

sobo za 2 gospoda. Električna luč. Kje pove uprava tega lista.

Premog - čebin

Woltova 1/11. - Telef. 58.

ORIGINALNE POTREBŠČINE

OPALOGRAPH

preservat, fixat in druge potrebščine. Originalne potrebščine za

GESTERN CYKLOSTIL

LUD. BARAGA, Ljubljana

Šelenburgova ulica 6. -- Telefon 980.

≡ LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA ≡

Centrala:

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

Podružnice:

Brezice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuž, Sarajevo, Split, Gorica, Trst. AGENCIJA: Legatoc.

Belniška glavica Din 50.000.000—
Skupne rezerve nad Din 10.000.000—

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana.
Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse bančne posle.